

การปลูกและการจัดบ้าน
ตามหลักสุขาภิบาล

นายปรีดี พนมยงค์

แจก

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

นายทิพโกศล โสหนั่นทนต์

640

ก492ท

นะเมรุวัดสังเวชวิศยาราม

13 มิถุนายน 2486

#2073

การปลูกและการจัดบ้าน
ตามหลักสุขาภิบาล

นายปรีดี พนมยงค์

แจก

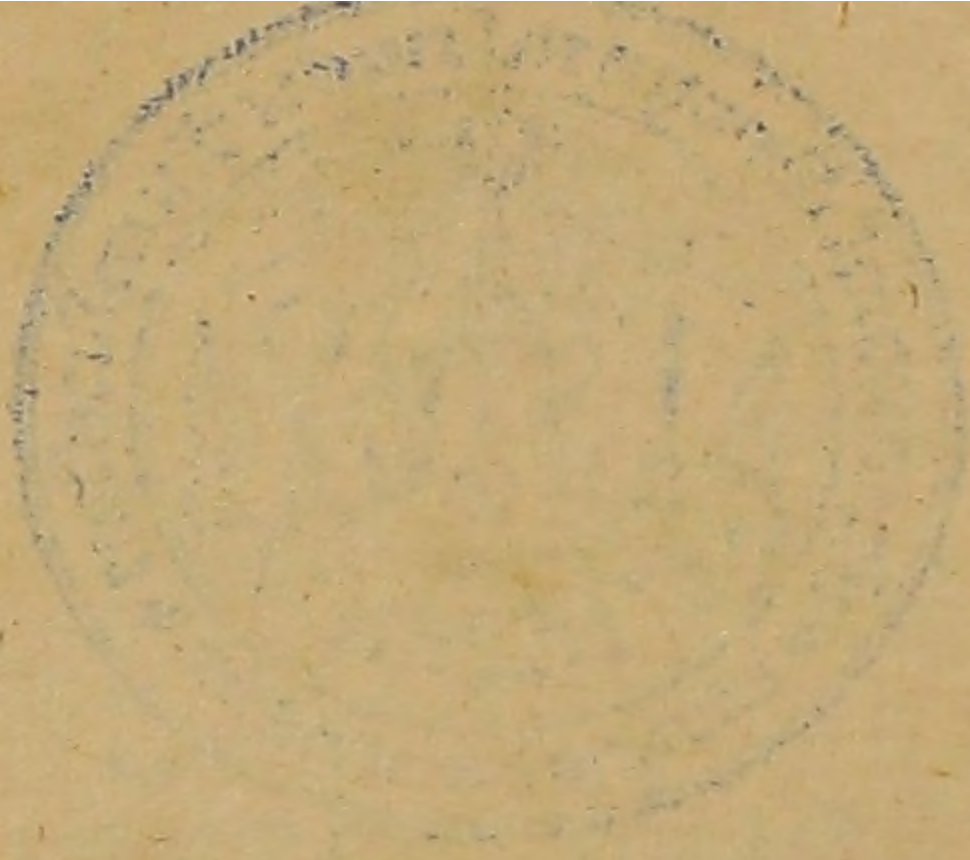
ในงานพระราชทานเพลิงศพ

นายทิพโกศา โสหนั่นทนต์

นะเมรุวัดสังเวชวิศยาราม

13 มิถุนายน 2486

เลขทมิ

๖๑๐

๓ ๓ ๒ ๖

๓ ๑ ๑ ๒ ๓

๖ ๒

เลขทะเบียน

๐๐๐๓๘๙

๕๐๖๐

คำนำ

ในการพระราชทานเพลิงศพนายทิพโกสา โลहनันท์
ที่วัดสังเวชวิศยาราม ในวันอาทิตย์ที่ 13 มิถุนายน 2486 นี้
ฉันควรจะมีส่วนช่วยบำเพ็ญกุศลข้างตามสมควร ใน
ฐานะที่นายทิพโกสา โลहनันท์ เป็นผู้ที่รู้จักคุ้นเคย
ประกอบกับนายโชติ โลहनันท์ และนายประสิทธิ์ โลห-
นันท์ ผู้เป็นบุตร ได้ทำงานร่วมกับฉันมาหลายคราว
เช่นเมื่อครั้งฉันดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศ และเมื่อฉันมาดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ นายโชติ โลहनันท์ ก็ได้รับ
ตำแหน่งเป็นเลขานุการส่วนตัวของฉันอีกด้วย

ฉันเห็นว่าเอกสารสาธารณะซึ่งทางราชการพิมพ์ไว้
แล้วเป็นประโยชน์ จึงได้นำมาแจกเป็นการเผยแพร่

๖

ขอผลกฐล่อนพึงเกิดจากการเผยแพร่^๒ วิชา^๑ ทาน^๑ ๒๕
จงเป็นผลสนองให้นายทิพโกสา โลหพันธ์ ประสพแต่
ความสุขในสัมปรายภาพทุกประการ เทอน.

ศรีศ. นนพด

บ้านถนนพระอาทิตย์

8 มิถุนายน 2486

ประวัติ

นายทิพโกศา โลหันทน์ ท.จ. ท.ม.

นายทิพโกศา โลหันทน์ (นามเดิม สอน โลหันทน์)
เป็นบุตรคนที่ 6 ของขุนโลหมัยพิจิตร (นวกเทศ โลหันทน์)
มารดาชื่อ อ่า เกิดวันเสาร์ ชน 1 ค้า เดือน 8 ปีระกา
ตรงกับวันที่ 8 มิถุนายน 2404 ที่บ้านปากคลองบางลำพู
บนฝั่งเหนือ

เมื่ออายุได้ 5 ปี มารดาก็ถึงแก่กรรม ต่อมาเมื่ออายุ
ได้ 8 ปี ได้ตามบิดาออกไปเก็บพาส์ข้าวที่ตำบลบ้านใหม่
จังหวัดเพชรบุรี ในรัชกาลที่ 4 เมื่อสิ้นรัชกาลที่ 4 แล้ว
ก็ยกกลับเข้ามาในกรุงเทพฯ

เมื่ออายุได้ 9 ปี ได้ศึกษาหนังสือไทยตามอักษรวิธี
คอบทสระและพยัญชนะ คล้ายกับบทเรียนในสมัยนั้นทุก

เรียนเลขทวิยในสำนักพระอาจารย์ทอง นวักสังเวชวิสัย
 ราม ครนุรภาสาไทยแล้ว ก็ไ้เรียนมูลกัจจายนกับ
 ภาสาบาลและวิชาช่างต่าง ๆ และยังไ้เรียนวิชาช่าง
 เลยมทองเหลืองทองแดงตามตระกูลตอปปิกากทวิย ครน
 เมื่ออายุไ้ 13 ปี บิดาไ้ทำการจุลาโรปะนะกิจแล้ว
 บวคเป็นสามเณร พอบวคแล้วบิดาก็นิมนตไ้ให้เทศนาเรื่อง
 อุนหิสวิชัย 1 กนัถ์ และตอไปมีผู้นิมนตเทศน์อีกหลายราย
 และไ้เทศน์ มหาเวสสันดรชาดก กนัถ์จุลพน ทยาน พระยา
 ภูเวินราชไมตรี (ชน สรเพ็ญ) ผู้เป็นสามเณรของคณหญิงลูก
 จันทผู้เป็นอา และทิวักสังเวชวิสัยาราม และเทศน์ธมวัต
 ทยาน ขางวัด และ หลงวัด และ เทศน์แทน พระอาจารย์ ขาง
 ครนเมื่อพระอาจารย์ทองถึงมรณะแล้ว ไ้กลับมาหยุดบ้าน
 เมื่ออายุไ้ 15 ปี

เมื่ออายุไ้ 19 ปี (2422) หลวงสิทธิินายเวน มหาค
 เล็ก (เทียง ฐวะนุติ) พี่เขย ไ้้นำชนทูลเกล้าฯ ถวายเป็น
 มหาคเล็กในพระบาทสมเด็จพรจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท

พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร รัชชการหัยในเวณสิทธิ์
 ใ้กรับพระราชทานเบี้ยหวัดยศตน 16 บาท ขน 20 บาทใน
 ปีที่ 2 ครนอายุครบอุปสมบท ใ้กรายถวายยังคัมภ
 อุปสมบทเป็นภิกษุที่วัดสังเวชวิสัยาราม ณะวันพรหัสยค
 ขน 4 คา เดือน 8 ปีมะเส็ง (2424) พระปลัดพุน ฉายา
 จันทโชติ วัดสามพระยาเป็นอุปชาัยจารย์ พระอาจารย์เทศ
 ฉายา ธัมโชติ วัดสังเวชวิสัยาราม เป็นกัมวาจาจารย์
 พระสมุหกุณ ฉายา อินทโชติ วัดสังเวชวิสัยารามเป็นอนุ
 สาสนาจารย์ พระอุปชาัยจารย์ใ้ฉายาว่า "สุวรรณโชติ"
 แล้วยหัยใ้ในวัดสังเวชวิสัยารามในคณะพระอาจารย์ทอง ใน
 เวลานั้นพระอาจารย์พี่ยหลานพระอาจารย์ทองเป็นผู้ปกครอง
 เรือนวบสนากัมถานกัยพระอาจารย์มาวัดสังเวชวิสัยาราม
 ยวคใ้ 1 พันสา ก็ลาอุปสมบทแล้วกลับมารัชชการใน
 กรมมหาดเล็กและในกรมช่างเลี่ยมทองเหล็กองกัยขีคา ใน
 ระหว่างนี้ใ้เรียนวิชาโหราศาสตร์กัยพระประมาณประมาณพน
 (พน) เมื่อครั้งยังเป็นขุนโลกากรน แล้วเรียนคัมภ

ฉันทสาครกับหมอนเตรี บัทมสุต พายหลังเรียนคัมภีร์
อัสตธาตุกับพระสุค วัดสังเวชวิศยาราม

นายทิพโกศา โลหันทน์ เข้ารับราชการในกระทรวง
การต่างประเทศ โดยพระเมตตาภรรณาของสมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เมื่อยังทรง
ดำรงตำแหน่งเป็นกรมหมื่นเทวะวงศ์ฯ โปรดเกล้าฯ ให้
รับตำแหน่งเสมียนโทในปี 2429 ได้รับพระราชทานเงิน
เดือน ๆ ละ 20 บาท แล้วเลื่อนเป็นเสมียนเอกในเดือน
มิถุนายน สกนั้น ได้รับพระราชทานเงินเดือน ๆ ละ 24 บาท
แล้วขึ้นเป็น 28 บาท และโปรดเกล้าฯ ให้ว่าที่นายเว
นกระทรวงการต่างประเทศ ในปี 2434 ได้รับพระราชทานเงิน
เดือน ๆ ละ 40 บาท แล้วขึ้น 80 บาท และโปรดเกล้าฯ
ให้เป็นหมื่นวิสุตรอักษร นายเวนกองการกตหมาย กระทรวง
การต่างประเทศ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2435

ปี 2442 เลื่อนขึ้นเป็นปลัดกรมกองการทูต รับพระ
ราชทานเงินเดือน ๆ ละ 174 บาท และขึ้น 200 บาท ได้

รัชพรรษาชทานส์ฌญาบัตร์เป็นหลวงวิเสสวิรัชถาน เมื่อ
 วันที่ 11 พฤษจิกายน 2442

ปี 2444 เลือ็นเป็นเจ้ากรมกองการทุด รัชพรรษาชทาน
 เงินเค็อน ๆ ละ 208 บาท แลวชน 300 บาท 340 บาท
 380 บาท แลว 400 บาท

วันที่ 13 พฤษภาคม 2446 ใ้รัชพรรษาชทานส์ฌญา
 บัตร์เป็นพระคิถการภักดี

วันที่ 1 มกราคม 2455 ใ้รัชพรรษาชทานส์ฌญา
 บัตร์เป็นพระยาทิพโกสา

ปี 2461 เลือ็นเป็นเลขานการเอก แลวผู้กำกับการกอง
 การทุด ใ้รัชพรรษาชทานเงินเค็อน ๆ ละ 500 บาท

นายทิพโกสา โสหนันท์ ใ้กรายทูลลาออกรั้พรรษา
 ชทานบ้านานเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2468 รวมเวลาทรบ
 ราชการในกะชวงการต่างประเทส 39 ปี

ใ้รัชพรรษาชทานเค็องราชอิสริยาภรณ์ คอ

(1) 2 มกราคม 2453 จตุรดาภรณ์ชางเผอก

ณ

(2) 31 ธันวาคม 2460 ใ้รับพระราชทานพานทอง
และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทตยจุลจอมเกล้า

(3) 4 เมษายน 2461 ึ่งพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานสัญญาบัตรเป็นองคมนตรี

(4) 27 พฤษภาคม 2465 ตรีตาภรณ์ช้างเผือก

(5) 31 ธันวาคม 2465 ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

นอกจากนี้ยังใ้รับพระราชทาน เหรียญนัประภทมาลา
เหรียญรัชดาภิเษก เหรียญทวธิภิเษก เหรียญรัชมงคต
เหรียญจักรพคมาลา เหรียญบรมราชาภิเษก และเข็ม

ข้าหลวงเดิมในพระบาทสมเด็จพะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
นายทิพโกสลา โลหนนทน มีนิสัยเป็นช่างไม้ ช่าง
ทองแดง ทองเหลือง เมื่อยังรับราชการหย่นนั้น ถ้ามมีการ
แต่งสถานที่ต่าง ๆ เช่นการเฉลิมพระชนมพินสาและการ
แต่งประกวดเช่นแห่เฉลิมพระเกียรติ แห่ผ้าป่า แห่พระ
พุทธชินราชจำลอง ต้องเป็นหน้าที่ของนายทิพโกสลา
โลหนนทน ทำทั้งสิ้น จนใ้ความยกย่องชมเชยตามลาภ

ช

พระหัตถ์สมเด็จพระยาเทวะวงษ์วโรปการ ตั้งมีความ
ในลายพระหัตถ์ต่อไปนี้

สพานถ่าน

๔๑
วันที่ 14 พฤศจิกายน ส.ร. 127

พระกิตติการภักดี

จดหมายมาได้รับแล้ว ฉันต้องขอขมาใจพระกิตติการมาก
ด้วยทำการคร่งหนักเกินกว่าคาดหมายของกระทรวงเรา นับ
ว่าเป็นรื่องงามหย่างที่ชั้นสูงคั้นหนึ่งสู้แห่งอื่น ๆ ได้มาก ไม่
ขายหน้าเขาได้เลย กระบวนแห่งฉันวิตกว่าจะกระรื่องกระแรง
จะดูไม่งาม ก็คิดเรียบร้อยใจพร้อมทุกหย่าง การที่รถ
มาหักและเกิดอันตรายด้วยเพลิงเมื่อแห่งแล้วนั้น ก็ฉันว่า
เป็นเคราะห์ที่หย่างยิ่ง สำหรับสอนให้ระวังในเวลาต้งงาน
3 วัน หย่าให้คนเอาไฟไปไกลออก การที่คิดแก้ไม่เป็น
รถใช้ไต่ค้แล้ว ไม่จำเป็นต้งเป็นรถเลย ที่อากาศสว่าง
จากคั้นถึงพนรถนั้น ให้คิดเอาผ้าสีกรมท่าแขวนขี้ค้หย่า

ให้เห็นเสียทีเดี๋ยวก็ได้ ใคร ๆ ก็จะไม่สังเกตเห็น
 เพราะให้ไปแห่เห็นเดินได้แล้วก็ต้องเป็นรถหิ้วเอง การ
 เลียงพระนกกไม่จำเป็นต้องมาด้วยทำราชการที่สำคัญกว่า
 หิ้วข้างโน้นแล้ว

การที่ฉันได้นึกหมายไว้แต่ก่อนว่า พระกิตติการเคยทำ
 อะไรเป็นฝีมือช่างดี คนทั้งปวงชมแลเห็นว่า เขาเป็น
 ใจ ๆ นั้น ก็สมใจดังใจหวัง การครองฉันไม่ได้ดูแก้ไข
 เลย เป็นแต่บอกความคิดแลให้หย่างที่ชอบใจข้าง แล
 บอกสิ่งที่ไม่ชอบใจข้าง ก็ทำได้คิดถูกใจนัก ชอชอบใจ
 หย่างยิ่งอีก ในที่สุดหนังสือสอนด้วย.

เทวะวงศ์วโรปการ

อนึ่ง นายทิพโกศา โลหันทน์ มีความรู้ในทางพระ
 พุทธศาสนาอย่างแตกฉาน รวมทั้งศาสนาอื่น ๆ กษัตริย์
 มีใจศรัทธาเชอกัมเชอผลแห่งกัมโดยแน่แท้ เมื่อได้เห็น
 วัดสังเวชวิสัยารามซึ่งเป็นวัดที่เคยหิ้วมาตั้งแต่เยาว์ตลอด
 จนเป็นสามเณรและภิกษุ กษัตริย์เป็นวัดที่หิ้วของบิดาอาจารย์

ด

ตาประชาชน แต่ยังไม่สำเร็จก็มอปลัดเกิดขงใจได้

หยุดมา

นายทิพโกศา โลหนนันท์ ชอบแต่งหนังสือต่าง ๆ
เป็นคำกลอนบ้าง เป็นทำนองอ่านเล่นบ้าง เป็นทำนอง

เทศนาบ้าง คือ

(1) เรื่องพระพุทธรูป

(2) พระพุทธรูปประวัติ

(3) ทีกาพาหุง

(4) ทำนทานหัวหมวยสรกขบายสรปากสาม ขาย

สร 3 ชน

(5) ประวัติสมเด็จพระสังคราช ตั้งแต่รัชกาลที่ 1

ถึง 8

(6) ประวัติกระทรวงการต่างประเทศ

(7) ประวัติวัดสังเวชวิศยาราม

(8) ประวัติสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) วัดระคัง

(9) เรื่องเปลี่ยนแปลงวัน เดือน ปี ซึ่งใช้หยาบเวลา
 และแต่ก่อนมีมาอย่างไรตลอดจนเรื่องสงกรานต์

(10) คำกลอนเรื่องตำรานกเขาชวา

(11) คำกลอนเรื่องนรงค์จิตชาดก

(12) เรื่องที่มาของเทวดานพเคราะห์

เมื่อพ้นราชการแล้ว นายทิพโกศา โลหันทน์ ก็หยุด
 ว่าง ๆ ตามวิสัยของท่านที่ขานปากคลองบางลำพูบนพร้อม
 ควยภรรยาและบุตร มาถึงตอนนั้นท่านมีลูกและหลานมาก
 เป็นลำดับ เมื่อมีเวลาว่างก็ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
 เช่นอ่านหนังสือพิมพ์และแต่งหนังสือ บางทีก็ทำการช่าง
 ไม่เป็นงานอดิเรก ใคร ๆ ที่รู้จักท่านแล้ว จะต้องรู้ว่า
 ท่านมีความหนักแน่นกอบด้วยความสัจจิตเที่ยงธัม มีใจ
 เยือกเย็นสุขุมรอบคอบ เป็นที่ไว้วางใจได้ว่าจะระมัดระวัง
 แลสงวนความเชื่อถือได้เต็มที่ ยิ่งพ่ายในครอบครัวแล้ว
 ความรักความไว้วางใจนั้นยิ่งเห็นได้เป็นหย่างดี นอกจาก
 นั้น ท่านยังมีนิสัยกล้าหาญไม่หลีกเลี่ยงการรับผิดชอบ เมื่อ

ผู้น้อยไปปฏิบัติ ด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริต หรือ โดยคำสั่งของ
 ท่าน แม้จะไม่เป็นการพอใจของผู้ใหญ่ หรือ ใ้รับ
 ผลไม่เหมือนดังคาดคะเนไว้ ท่านก็รับผิดเสียเอง ดั่งนี้
 ผู้ใหญ่ใ้บังคับขยั้น ษาของท่านจึงใ้รับ ความรุ่มเย็นเป็นสุข
 ทวหน้ากัน ใ้แต่เท่านั้น ท่านยังมีคนธมอันประเสริคอก
 หนึ่ง คอ ความจงรักภักคตอหน้าทราชาการและ
 อทิสเวลาของท่านทั้งหมดใ้ราชาการเพื่อสนองคนประเทศ
 ชาติอันเป็นทรกยงอันเป็นสิ่งจจะเงิน โลงชอเสียง และเกียรค
 คุณความคไวชวกลปาวสาน

นายทพโกสา โลหนันท์ ใ้เริ่มเจ็บคอเมื่อเดือน
 สิงหาคม 2485 ในครั้งนั้นท่านเองก็คิดว่าเป็นแต่เพียง
 เล็กน้อย ครั้นเมื่อใ้ไปขอใ้โรงพยาบาลจุลาตงกรน
 ฉายเอกสเรย์ จึงช่าวว่าเป็นเนองอกในลำคอ ท่าน
 มาช่วยหนักในเดือนเมษายน และโดยทอการของท่าน
 เหลอความสามารถของแพทย จึงใ้ถึงแกกมด้วยความ
 สงบในท่ามกลางภริยาและบุตร เมื่อวันพุธที่ 5 พรศภาคม

ท

2486 เวลา 14.40 น. ที่บ้านปากคลองบางลำพูชน คำ
นวนอายุได้ 81 ปี 10 เดือน 27 วัน

นายทิพโกศา โลหันทน์ มบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ในขณะ
นี้ 6 คน คือ

- (1) นายประสิทธิ์ โลหันทน์
- (2) นายโชติ โลหันทน์
- (3) นางจรัสดี สามะพุทธิ
- (4) นายโสทธิย์ โลหันทน์
- (5) นางสาวสม โลหันทน์
- (6) นางสาวสำเริง โลหันทน์

หมายเหตุ เมื่อได้มีประกาศยกเลิกขันทาสักกัต
ไปแล้ว นายทิพโกศา โลหันทน์ ได้มีหนังสือไปขอ
อนุญาตกระทรวงมหาดไทยเพื่อขอใช้ราชทินนาม เป็นชื่อตัว
เมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทยแล้ว จึงได้ใช้นาม
ว่านายทิพโกศา โลหันทน์ มาจนถึงแก่กรรม

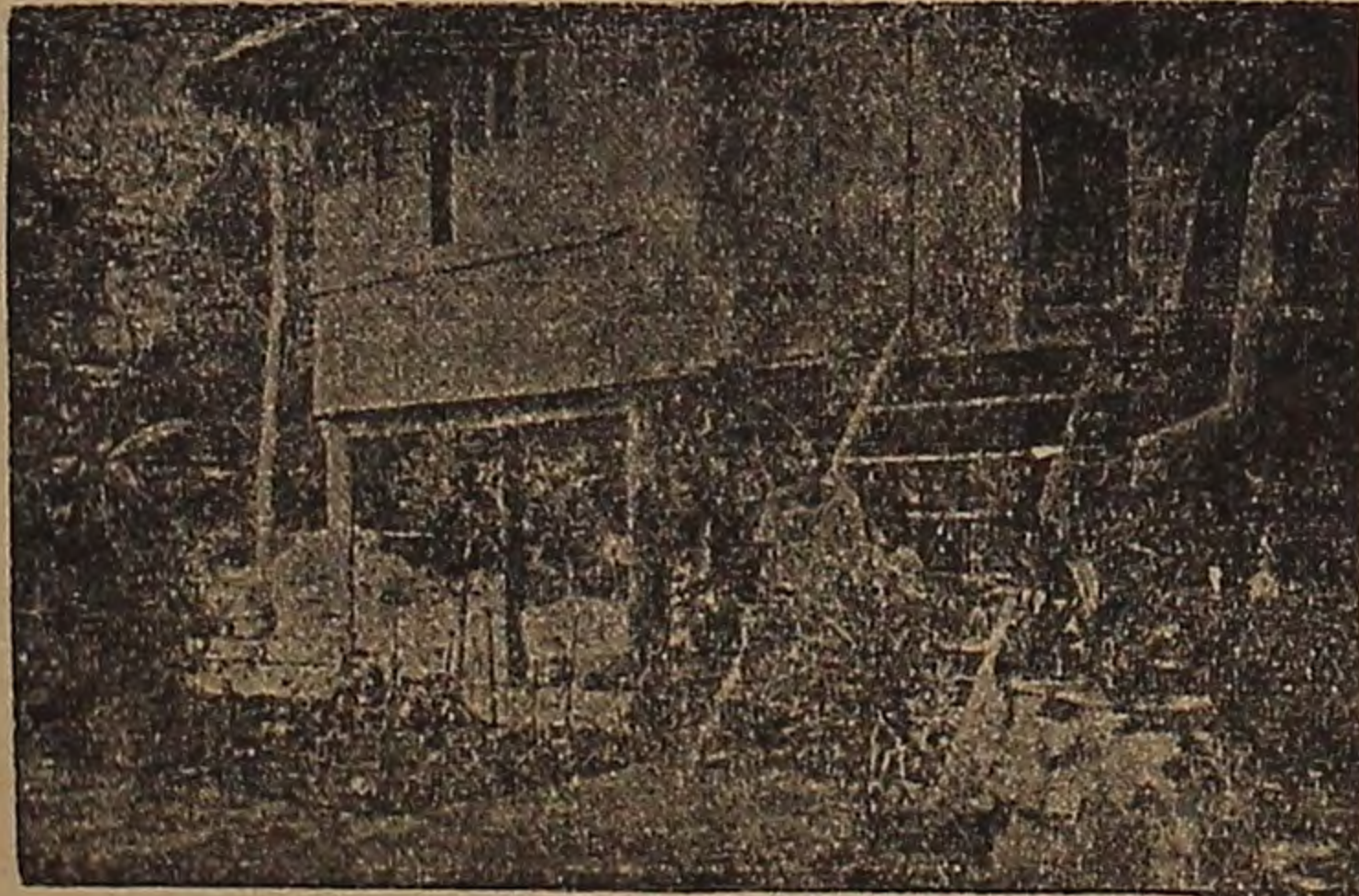
อนึ่ง ประวัตินนายทัพโกส่า โลหันทน์ เป็นผู้เขียน
 เรียบเรียงของท่านเอง ได้เขียนแต่งเพิ่มเติมจนข้างเล็ก
 น้อยเพื่อความเหมาะสมกับกาลเทศะ ขอท่านผู้รับหนังสือ
 นี้ไป โปรดชวยข้อความตามนทวย.

บุตร ธิตา

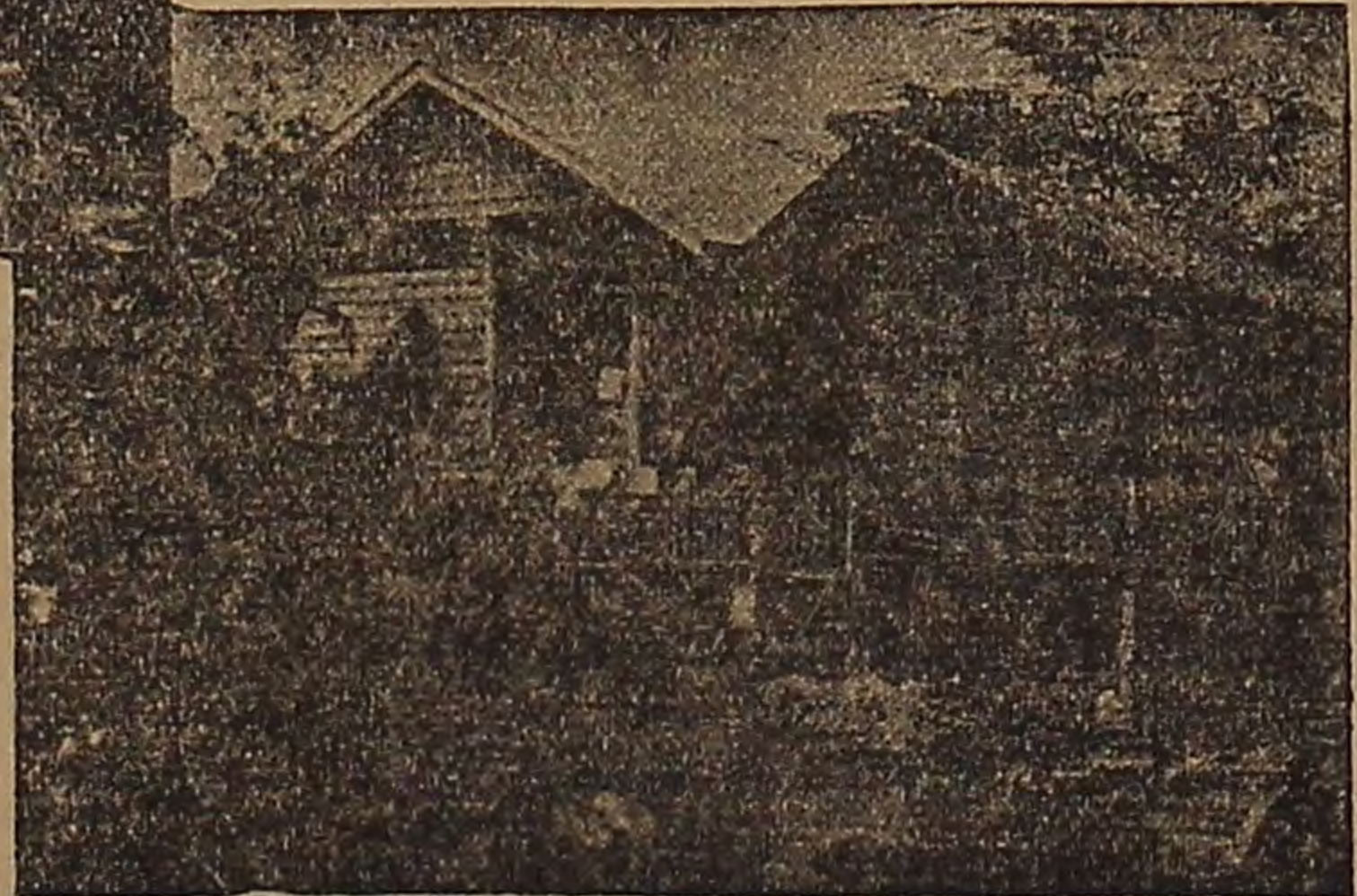
สารบาญ

คำปรารภ	๑
๑. ทิศนสำหรับปลูกสร้างบ้านเรือน	๔
๒. เรือนที่ไ้ลักษณะสุขาภิบาล	๖
ก. การจักห้อง	๗
ข. แสงสว่าง	๑๑
ค. ทางระบายลม	๑๔
ฅ. กันสาค	๑๖
ง. ใต้ถุนเรือน	๑๗
๓. รางระบายน้ำ	๑๗
๔. ครัวไฟ	๒๔
๕. น้ำอุปโภค	๓๐
๖. ส้วม	๓๔
๗. ขยะมูลฝอย	๔๓
๘. การรักษาความสะอาดทั่วไป	๔๗

บ้านเรือนสะอาดและมีระเบียบ

คนในบ้านยอมอยู่เย็นเป็นสุข

บ้านเรือนที่สกปรกและไม่ได้ระเบียบยอม

เช่นช่องทางให้คนในบ้านเจ็บไข้ได้ง่าย

เอกสารสารานุกรมสุข

เรื่อง

การปลูก และจัดบ้าน ตามหลักสุขาภิบาล

การสุขาภิบาลในบ้านเรือน คือการรักษาความ
สุขในบ้านหรือในครอบครัว การสุขาภิบาลที่ดีหรือ
เลวในบ้านเรือนใด อาจปรากฏผลในความเจ็บไข้
อันเป็นแก่คนซึ่งอยู่ในครอบครัวนั้นได้ ความชื้น
มิใช่ทราย ละเอียดแต่แพทย์ หรือนี้ที่สารานุกรม
เท่านั้น แม่ผู้หนึ่งที่ได้รับการศึกษามาแล้วก็ยอม
ทรายและรื้อรอกันโดยทั่วไปว่า บ้านเรือนใดสะอาด
และมีระเบียบเรียบร้อยคนในบ้านเรือนนั้นย่อมอยู่เย็น
สุขสบายยิ่งกว่าผู้ที่อยู่ในบ้านเรือนสกปรก และจัด
สร้างขึ้นโดยไม่ได้ลักษณะสุขาภิบาล

การที่จะบำรุงความสุขให้เกิดแก่ครอบครัวใด
 ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวแก่บ้านเรือนอันเป็นที่พำนักของ
 ครอบครัวนั้นต้องใหญ่โต สร้างขึ้นด้วยสิ่งอันมีค่า
 ตามจริงนั้น แม้นบ้านจะเล็กและสร้างด้วยวัสดุราคา
 ถูก ถ้าได้ปลูกสร้างและจัดการสุขภาพในบ้าน
 ให้ได้ลักษณะดีแล้ว คนในบ้านนั้นย่อมได้รับความ
 สุขความสบายมากกว่าผู้ที่อยู่ในบ้านใหญ่โต แต่ไม่
 ได้ลักษณะสุขภาพเสียอีก

กล่าวโดยฉะเพาะการสุขภาพใน บริเวณ บ้าน
 ในท้องที่ใด มีประชาชนอยู่กันคึกคัก มีบ้านเรือน
 ยัดเยียด โอกาสที่โรคติดต่อจะแพร่หลายขึ้นใน
 ท้องที่นั้นย่อมมีไ้มาก แต่ถ้าในท้องที่นั้นเจ้าบ้าน
 ทงหลายเอาใจใส่จัดการสุขภาพใน บริเวณ บ้าน
 ของตนให้ได้ลักษณะ ก็ย่อมเป็นการตัดทางที่
 โรคระบาดจะลุกลามแพร่หลายเสียได้ ถ้าต่างคน

ละเลยไม่ดูแล การสุขาภิบาล ในบริเวณบ้าน ตามสม
 ควร ผลร้ายอาจเกิดแก่คนในบ้านตนและผู้อื่นได้
 ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตัวอย่าง เช่น ปลัดขอให้
 บริเวณบ้าน มีทูลุม ชั่งน้ำซึ่งอยู่ใต้ ยุงก็จะลงเพาะ
 พันธุ์ ขนมากตกคนในบ้านตนและผู้อื่น ยุงเหล่านี้
 นอกจากจะทำความรำคาญให้แล้ว ยังอาจนำโรค
 บางอย่างมาสู่คนได้ เช่น ไข้จับสั่น เป็นต้น ถ้าละ
 เลຍในเรื่องการกำจัดมูลฝอยหรือเศษอาหาร ทั้ง
 เกลอนกลาควัว ในบริเวณบ้าน ย่อมเป็นอาหารล่อยให้
 หนูเข้ามาอาศัย และทั้งเป็นที่เพาะพันธุ์ ของแมลงวัน
 กล้วย หนูเป็นสัตว์นำกาฬโรคและแมลงวันนำโรค
 อหิวาต์ บิด ไข้รากสาดน้อย ฯลฯ มาสู่คนได้ ทั้งนี้
 ย่อมเป็นช่องทางให้คนในบ้านนั้นและบ้านใกล้เคียง
 เจ็บป่วยล้มตายด้วยโรคเหล่านั้นได้ง่าย เป็นต้น
 การสร้างและจัดบ้านให้ ใต้สุขลักษณะ ย่อมเป็น

การประหยัดทรัพย์ด้วย เพราะการ สละเวลาและ
 ทรัพย์สำหรับของกันโรคภัยไข้เจ็บเสียก่อนนั้นย่อม
 สิ้นเปลืองน้อยกว่าเมื่อปล่อยให้เจ็บไข้ จนแล้วจึง
 รักษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ เราท่านทั้งหลาย
 น่าจะพร้อมใจกัน จัดการ สขานิบาล ในบริเวณ บ้าน
 ของตน และจัดสร้างเรือนให้ดียิ่งขึ้นตามสมควร
 จะได้อยู่เย็นเป็นสุขโดยทั่วหน้ากัน

๑. ทดิน

พินดิน ทคเมื่อปลูกสร้างบ้านเรือน ลงไป แล้ว
 ย่อมทำให้ ผชงอยู่ในดินนี้ได้รับความสุข พินดิน
 มลทินณะดินนตองเบนทคอง ไม่มทลุ่มให้น้ำขังได้
 ไม่มีต้นไม้ปกคลุมมากนัก แต่คต้องลงใต้สะดวก
 เนื้อดินควรคุดน้ำได้ค และไม่ปนด้วย สิ่งโส โครก
 ดินทมน้ำชมใต้ดินน มักมีหินปูนกรวดทรายหรือเถ้า
 แกลบปนอยู่มาก พินดินเหนียวจะถือว่าคยังไม่ได้

เพราะน้ำซึมไม่สะดวก ย่อมฉ่ำและอยู่เสมอ และ
 เกิดความโลโครกไต่ง่าย พนดินที่ถมด้วยขยะมูล
 ฝอยนานไม่ถึงสามปี ยังอาจมีเชื้อโรคอยู่ และอาจ
 เป็นอันตรายแก่ผู้ซึ่งอยู่ในที่นั้น พนดินที่มีอุจจาระ
 เทถมหรือถ่ายไว้เป็นทมอันตรายมากที่สุด เพราะ
 เชื้อโรคและพยาธิต่าง ๆ อาจมีเวียรากอยู่ทั่วไปเป็น
 เหตุให้ผู้ซึ่งอยู่ในบริเวณนั้น รัยเชื้อโรคไต่ง่าย

พนดินในลุ่มน้ำเจ้าพระยาส่วนมากมักเป็นทลุ่ม
 ประกค กวดยดินเหนียวและเลน ถ้ามีความจำเป็นที่
 จะต้องปลูกบ้านสร้างเรือนอยู่กันในที่เช่นนั้น ก็ควร
 ที่จะคิดแปลงให้มีลักษณะคชนบ้าง ตามแต่ จะทำได้
 ดังต่อไปนี้

ก. พนดินใดเป็นทลุ่มมีน้ำขังอยู่ใต้ควรจัดการ
 ถมเสียให้หายลุ่ม ตรงกลางพนทนนถมให้สูงกว่า

ส่วนอื่นเพื่อระบายน้ำออกไปได้ โดยสะดวก

ข. ถ้ามีต้นไม้ปกคลุมมากเกินไปควรตัดหรือ
 รานออกเสียบ้าง เพื่อให้แดดส่องพบนกนได้สะดวก
 นาทมอยู่ตามพบนกนนั้นจะระเหยแห้งไปไ้เร็ว

ค. พบนกนใดถมด้วยมูลฝอยหรือถ่ายเทด้วย
 อูจจาระไว้ ควรงดการเทมูลฝอยและอูจจาระทิ้งไว้
 สามีข แล้วปลูกสร้างบ้านเรือนจึงปลอดภัย

๒. บ้านเรือนที่ใด ลักษณะระส่ำระสอย

เคหะสถานบ้านเรือนใด ที่จะใด ชอว่าจัดสร้าง
 ขึ้นโดยได้ลักษณะระส่ำระสอยนั้น นอกจากควรต้อง
 ประกอบด้วยทคินในบริเวณบ้านคคังกล่าวแล้ว ยังควร
 ต้องระลิกถึงการจัดห้องต่างๆ ให้เขนระเบียบข อยู่ใน
 ทคคทางที่จะทำให้เกิดความผาสุกแก่ผู้อาศัยในทาง
 อนามข มีแสงสว่างและทางระบายลมพอ มีวาง

ระบายน้ำ ครัว ล้อม ฝ้า ฝ้า โภคคิ ไตจติกการกำจัด
 มูล ฝอยและ เศษอาหารเรยบรอยเหล่าน เป็นคณ ชง
 จะไต่บรยายเป็นลำคัยไปแต่ ไตยสังเขป ฉะเพาะ
 ในหลักทเกี่ยวแก่ การสาธารณสุขและการสุขภาพ
 เท่านั้น ส่วนในหลักการทเกี่ยวแก่ช่างออกแบย
 หรือช่างก่อสร้างนั้นจะไม่กล่าวไว้ในที่นี้

ก. การจัดห้อง

บ้านเรือนทปลูกสร้างจะใหญ่เล็ก หรือ มี รูป ทรง
 อย่าง ใด หนึ่ง ไม่สู้สำคัญต่อการสุขภาพมากนัก
 แต่การจัดห้องต่าง ๆ ให้เหมาะสำหรับเป็นคอาศัย
 ไต่อย่างระบายเป็นลิ่งสำคัญ บ้านไต่จัดห้องต่าง ๆ
 เรยบรอยและ ไต่ลักษณะสุขภาพ ย่อมเป็นทพอ
 ตาพังใจแก่ผู้ไปมาหาสู่ และทังคนชงอยู่ในบ้านนั้น
 ก็มีความสุข ถ้ามีไต่จติกการตามสมควร ไม่เป็น
 แต่จะไร้ความสวยงามเท่านั้น ยังเป็นเหตุให้ผู้อาศัย

อาจเจ็บไข้ได้ง่าย ฉะนั้นผู้สนใจในการจัดสุขภาพ
ในบ้านเรือน ควรระลึกรั้งการจักห้องต่าง ๆ ด้วย

บ้านใดที่อาจมีห้องนอน ห้องทำงาน ห้องรับแขก
ห้องอาหาร ห้องเก็บของ ห้องอาบน้ำ และส้วม
ไต้ขลุ่ยบุรณ หรือจะมีไต้แต่ข้างห้องก็ดี ควรจัดการ
ตั้งต่อไปนี้

(๑) ควรจักให้ห้องนอนอยู่ทางทิศตะวันออก
เฉียงใต้ หรือทิศตะวันตกเฉียงใต้ หรือมีฉนวน
ก็ควรจักให้อยู่ทิศใต้ เพราะจะได้รับแสงอาทิตย์ใน
ตอนเช้า และไต้รับลมดีในฤดูร้อน และหันลมใน
ฤดูหนาว

(๒) ห้องทำงานและห้องรับแขก ควรอยู่ทิศ
ตะวันออกหรือทิศตะวันออกเฉียงใต้

(๓) ห้องอาหาร ควรจักให้อยู่ทางทิศตะวันออก

ตก ทิศเหนือหรือกลางบ้าน

(๕) ห้องเก็บของ ห้องอาบน้ำและห้องส้วม
ควรอยู่ทางทิศตะวันตกหรือทิศใต้

สำหรับตกแถวหรือห้องแถว อาจขัดข้องในการ
ที่จะจัดห้องต่าง ๆ ให้เขียนไปตั้งกล่าวแล้ว แต่อย่างไร
ไรก็ดี ควรพยายามจัดให้ห้องนอนและห้องทำงาน
อยู่ทางที่จะได้ลมและแสงสว่างมากไว้เป็นที่ ส่วน
ห้องอื่น ๆ นั้นจะอยู่ทางไหนไม่สู้สำคัญ

ในการจัดห้องต่าง ๆ ให้ได้ลักษณะสุขภาพ
นั้น ใช้แต่จะต้องเลือกทิศทางเพื่อให้ได้รับแสง
และลมมากเท่านั้น ยังจะต้องจัดการกับสิ่งอื่น
อีกด้วย ทั้งจะกล่าวต่อไปนี้

๑. เกร็องเวอน ควรต้องจัดวางให้แลดูสวย
งามตามแต่ผู้อยู่จะชอบ แต่มีขอที่ควรกำหนด
คือ อย่าตั้งสิ่งใดบังทางลมหรือแสงสว่าง ไม่ควร

แขวนรูปไว้ตามฝาให้มากนัก เพราะจะเป็นเครื่องกีดขวางให้รักษาความสะอาดได้ยาก

๒. ไม่ควรนอนในห้องเดียวกันหลายคน ถ้า
ยังนอนในมุ้งเดียวกันหลายคนด้วยแล้ว ยิ่งเป็นโทษ
มากจน การอยู่ร่วมกันเช่นนั้น เมื่อคนใด
คนหนึ่งเป็นโรคติดต่อขึ้น ย่อมจะติดคนอื่นได้ โดย
ง่าย ฉะนั้นถ้ามีผู้ใดป่วย ควรแยกให้อยู่ต่างหาก
จากคนอื่น

๓. ในห้องที่มีขนาดพนักกว้างประมาณ ๔ เมตร
(๒ วา) ยาวประมาณ ๔ เมตร ไม่ควรอยู่เกิน ๔ คน
และห้องขนาดนี้ ควรต้องมีหน้าต่าง ๑ ประตู ๑
เป็นอย่างน้อย สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๑ ขวบคิด
๒ คนเท่ากับผู้ใหญ่ ๑ คน

๔. บรรดาผ้าผ่อน หรือกระดาษ หรือของใช้
เล็กน้อย ไม่ควรซุกไว้ตามซอกต่างๆ หรือวาง

ไวท์บัพน พนทกห้องควรวางแต่เกาอ ไต่ มะ
 ณะ โถน หรือส่งทมขาสุงจากพนเทานน เพื่อให้
 รักษาความสะอาดพนโตงาย ทงไม่รกรงริงหรือเป็น
 ทยอยของหนควย

๕. บรรดาเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนฝาและ
 พนห้อง ควรรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ

๖. แสงสว่าง

ความสว่างที่ได้รับจากแสงแดดโดยตรง เป็น
 ความสว่างอันดีเลิศ เพราะแสงแดดเป็นไอสถของ
 ธรรมชาติ แสงแดดช่วยให้ร่างกายมีความสุข
 ช่วยทำลายเชื้อโรค และช่วยให้บ้านเรือนสะอาด
 ความสว่างที่ได้มาจากโคมไฟ มีคุณเป็นรองความ
 สว่างจากแสงแดด

ทั้งภายนอกและภายในบ้านเรือน ควรมีแสง

สว่างให้มาก และควรเขียนแสงสว่าง จากดวงอาทิตย์
 โดยตรง ถ้าบ้านใดมืดทึบไม่มีแสงสว่างพอ ย่อม
 เป็นที่เหมาะสมสำหรับเชื้อโรคเจริญพันธ์ เป็นที่หนูชอบ
 อยู่ ทงอากาศในทนนจะชื้น คนที่อยู่ในบ้านเช่นนั้น
 จะมีผวพรรณชคมีกำลังกายอ่อนแอ เอนเอียงเข้าหา
 โรค ฉะนั้นเจ้าบ้านทั้งหลายควรระวังว่า แสง
 สว่าง เป็นสิ่งสำคัญ ในอันที่จะ ให้ เกิด ความ สุข ใน
 ครอบครัวของตนเพื่อที่จะจัดการให้ ได้รับแสงสว่าง
 ในบริเวณบ้านได้ลักษณะสุขภาพิบาลนั้น ควรปฏิบัติ
 ดังต่อไปนี้

๑. ควรตัดรานต้นไม้ในบริเวณบ้านให้แตกสอ
 งดพนักน จะได้ช่วยให้พนักนแห้ง

๒. เมื่อจะสร้างบ้าน เรือนชนในที่ใด ควรให้ม
 ทว่างรอบ ๆ บ้านให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ อย่าง

น้อยควรให้ความกว้างของลานบ้าน มีไม่น้อยกว่า
ความสูงของบ้าน

๓. ถ้าทำไม้ไต่คองแล้วในข้อ ๒ ควร
จัดสร้างให้แคคส่องเข้าไปถึงในบ้านให้มากที่สุดที่
จะมากได้

๔. บ้านไม้ไต่คองขึ้นแล้วแต่ยังไม่ไต่รับแสง
สว่างเพียงพอ ควรเจาะช่องประตูหน้าต่างให้มาก
ขึ้น หรือจะเจาะหลังคาใส่กระจกให้แคคส่องเข้า
มาไต่คองก็ได้ แต่การทำประตูหน้าต่างมากเกินไป
ย่อมเป็นการเปลืองโดยไม่จำเป็น และหากทำน้อย
ไป ก็จะเป็นเหตุให้มดทอยและอบอ้าว ฉะนั้นควร
ทำตามหลักที่ให้ไว้ นคอ ใช้ช่องรับแสงสว่างและ
อากาศภายนอกมเนอทว่าง ๑ ใน ๕ ของเนอทพน
ห้อง

๕. ถ้าไม่สามารถจะทำไม้ไต่คองแล้ว ควร

ใช้ โคมไฟจุดไว้ในห้องที่มืดทึบ แต่ให้พึงเข้าใจว่า
 ความสว่างของโคมไฟ จะไม่ช่วยทำลายเชื้อโรค
 หรือทำให้ พืชและอากาศในห้องนั้นแห้ง จะมี
 ประโยชน์อยู่บ้าง ก็แต่เพียงช่วยให้เห็นสิ่งที่สกปรก
 โสโครกเพื่อเก็บกวาดได้สะดวก และทำให้หนูไม่
 กล้าออกมาพละกพละผ่านเท่านั้น

๒. อย่าลืมว่า การทำงานโดยใช้น้ำมันตาใน
 ทมหรือในทมแสงสว่างน้อยเกินไปนั้น ย่อมทำให้
 สายตาเสียเร็ว ฉะนั้นจึงควรจัดบ้านเรือนให้มีแสง
 สว่างเพียงพอ

ค. ทางระบายลม

ทางระบาย ลม หรือ ช่อง ลม เป็น สิ่ง สำคัญ อัน
 เกี่ยวกับความสุขของคนในบ้าน บ้านที่โปร่งมีช่อง
 ทางให้ลมถ่ายเทได้สะดวก ย่อมให้ความสุขกาย
 สบายใจแก่ผู้อยู่อาศัยทุกคน น่าจะแลเห็นได้ชัดว่า

ชาวชนบทมักมีร่างกายสมบูรณ์มากกว่าชาวพระ
 นคร ทั้งน่าจะเย็นเพราะชาวชนบทได้รับอากาศ
 บริสุทธิ์สดชื่นมากกว่าผู้ที่อยู่ในพระนคร จึงมีกำลัง
 ภายสมบูรณ์กว่ากัน ในวันที่หนึ่ง ๆ เราจำเป็นต้อง
 อยู่ภายในร่มชายคาบ้านเรือนเป็นส่วนมาก บ้านจึง
 ควรต้องมีทางระบายลมดี บ้านใดตั้งอยู่ห่างจาก
 บ้านอื่นและไกลจากเครื่องกีดขวาง ทางลมได้เท่า
 ใด ย่อมเป็นที่พึงปรารถนามากเท่านั้น หรือถ้า
 จะเย็นไปเช่นนั้นไม่ได้ ก็ควรจัดให้มีที่คั่นว่างรอบ
 บ้านสักสองสามวา เพื่อเป็นช่องทางให้ลมระบายได้
 สะดวก หน้าต่างและประตูเป็นสิ่งจำเป็นมากในการ
 ระบายลมห้องนอน และห้องทำงานควรให้มีหน้าต่าง
 เพียงพอและอยู่ในทางลม หน้าต่างเหล่านั้นควร
 เปิดตรงออกนอกบ้านที่ เคียวโดยไม่มีห้องอื่นกั้น
 สำหรับห้องต่าง ๆ นั้น ห้องหนึ่งควรต้องมีหน้าต่าง ๑
 ประตู ๑ เป็นอย่างน้อย รอย ๆ ฝาควรทำช่องระบาย

ลมซีกกับเพดาน กว้างจากเพดานลงมาไม่น้อยกว่า
 ๓๐ เซ็นติเมตร ยิ่งกว้างได้มากก็ยิ่งมีประโยชน์
 มากในการถ่ายเทอากาศ แต่จกต้องทำชายคาให้
 กลุ่มลง จนชายคานั้นได้ระคายเคียวกับกรอบล่างของ
 ช่องลม ทงนเพื่อยองกันฝนสาด กล่าวอย่างทั่วๆ
 ไป เนื้อที่สำหรับเป็นช่องระบายลมทั้งหมดนั้น ควร
 มีประมาณ หนึ่งในสี่ของเนื้อที่พนห้องเป็นอย่างดี
 ทลศ

ห้องที่ไม่มีช่องทางระบายลม หรือมีแต่ยังไม่
 เพียงพอนั้น ไม่เหมาะที่จะใช้เป็นที่นอนหรือห้อง
 ทำงาน เพราะในห้องเช่นนั้นจะมีความร้อนและอากาศ
 ชนมาก ผู้ที่อยู่จะได้รับความอับอ้าวไม่เบิกบานใจ
 แม้ใช้เป็นที่ทำงาน ก็ไม่ได้รับผลของงานเต็มที่
 เพราะอากาศอืดทึงจะบ้ำรุงร่างกายไม่เพียงพอ ใช้
 แต่เท่านั้น ห้องที่มีทางระบายลมไม่คิ ยังเป็นท
 สระสมุ่นละอองและเชื้อโรค ซึ่งเป็นภัยต่อความ

ผาสุก และชีวิต เชื้อไวรัสโรคจะอยู่ในห้องที่มี
 อากาศอับไต้ นานกว่าในห้องที่มี การระบายลมดี
 ด้วยเหตุนี้ ผู้อาศัยอยู่ในห้องที่ไม่มีทางระบายลม
 ด้จึงเป็นไวรัสโรคไต้ง่าย และมักต้องเป็นหวัดบ่อย ๆ
 สำหรับผู้ช่วยด้วยไวรัสโรคหรือโรคอื่นที่เกี่ยวกับปอด
 ต้องถือว่า การระบายลมในบ้านหรือห้องนอนของตน
 ด้ เป็นสิ่งสำคัญมาก พึงระวังว่าบรรดาหน้าต่าง
 ด้ ทงหลายมีไว้สำหรับการระบายลม ฉะนั้นตราบดี
 ด้ ทงมีคนอยู่ในห้อง หน้าต่างของห้องนั้นจึงต้อง
 ด้ เปิดไว้เพื่อให้อากาศหมุนเวียนเปลี่ยนกันอยู่เสมอ จะ
 ด้ ไ้ระบายความร้อนและอากาศเสียออก เปลี่ยนเป็น
 ด้ อากาศบริสุทธิ์และสดชื่นสำหรับหายใจ ไม่ควรรีใช้
 ด้ ห้องที่ไม่มี การระบายลมดีเป็นห้องนอน นอกจากจะ
 ด้ ไ้ทำช่องลมเพิ่มเติมให้มากขึ้น เพื่อให้อากาศถ่าย
 ด้ ้เข้าออกได้เต็มที่ . เวลาอนควรเปิดหน้าต่างในห้อง

นอนทุกคืน แต่สำหรับห้องที่มีคนชกชมควรรักษา
 เหล็กถูกรองตามหน้าต่างทุกช่องที่จะเปิดใช้ หรือ
 จะใช้เหล็กตาขนมเขี่ยกปูนขนาดตาห่างก็ได้ อย่า
 คิดว่าหยกใยใยแมลงมุมที่มีอยู่ในบ้านเป็นของเล็ก
 น้อยไม่พึงกังวล ความจริงสิ่งเหล่านี้ นอกจากจะ
 ช่วยทำให้เกิดความสกปรกแล้ว ยังเป็นเครื่องกีด
 ขวางการระบายลมด้วยเหมือนกัน ห้องที่อับและ
 ไม่สามารถจะแก้ไขมีทางระบายลมได้ ควรใช้
 พัดลมพัดให้อากาศในห้องนั้นหมุนเวียนอยู่เสมอ

ง. กันสาดสำหรับบังแดดและฝน

รอบ ๆ ชั้นล่างของเรือน (เรือนสองชั้น) ควรทำ
 กันสาดฝาเรือนออกไปไม่น้อยกว่า ๑ เมตร เพื่อจะ
 ได้ทำช่องระบายลมสำหรับห้องชั้นล่างได้เช่นเดียวกับ
 กับห้องชั้นบน สำหรับชายคาชั้นบน ถ้าได้ทำ
 ยื่นออกไปได้ถึง ๒ เมตรจะได้ประโยชน์ดีมาก

ข้อความที่กล่าวถึงรางรับน้ำฝนชายคาเรือนนั้น

จะได้นำไปบรรยายรวมกันไปกับข้อความที่กล่าวถึง
 รางระบายน้ำทั่วไปในข้อ ๓

๑. ใต้ถนนเวียน

พื้นถนนถ้าจะใช้ พื้นกระดาน ควรให้สูงจาก
 ระดับดินไม่น้อยกว่า ๗๕ เซนติเมตร เพื่อให้เข้าทำ
 ความสะอาดได้ และให้ลมโกรกใต้ถนนซึ่งเป็นการ
 ขอบอกกันไม่ผุเร็วใต้อย่างดี ถ้าหากใต้ถนนเวียนก่อ
 เป็นผนังอิฐรอบ ก็ควรทำช่องระบายลมเป็นระยะ
 ถ้าหากเป็นใต้ถนนโปร่ง คือเสา ลอยอย่างสามัญ
 ก็ควรจะกันค้ำวไม่เช่นลกกกรงไว้กันสนิมและเข้ค
 ใต้ค้ำว ถ้าจะสร้างพนเตย ควรสร้างค้ำวคอกนกรต
 และถมตันให้ขอกกันหนูได้ การผสมคอกนกรต
 และใช้ทำพนให้ถาวร ควรหารอนายช่างผู้ชำนาญ

๓. รางระบายน้ำ

รางระบายน้ำในบริเวณบ้านเรือน เกี่ยวกัขัสข

ภาพของคนในบ้านนั้นอย่างสำคัญ เพราะโดยปกติ
 ทกบ้านจำเป็นต้องใช้น้ำสำหรับอาบ ซักฟอก ล้าง
 ถ้วยชาม ฯลฯ น้ำที่ใช้แล้วนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ต้อง
 การกำจัดหาทางให้ไหลออกไปนอกบ้าน หรือถ้าไม่
 มีทางออกก็ควรทำหลุมซึมรับ อนึ่งนอกจากน้ำที่
 ใช้แล้ว ยังมีน้ำฝน น้ำที่ไหลหรือซึมมาซึ่งอยู่ในที่
 ลุ่มในบ้าน น้ำเหล่านี้จำเป็นต้องระบายออกให้
 พ้นบ้าน หรือมีฉนวนภายในบริเวณบ้านเอง ควรจะมี
 สระน้ำหรือคูน้ำซึ่งน้ำไหลถ่ายเข้าออกได้ จะเป็น
 การช่วยรับน้ำฝนและน้ำจากลำรางให้แห้งไ้เร็ว
 ในสระ หรือคูน้ำ จะต้องระวังรักษาอย่าให้มีผัก
 หญ้าขึ้นรก ถ้าไ้ไ้เลยงปลาชะนิตกินลูกน้ำ เช่น
 ปลากัด ปลาเข็ม ปลาหัวตะกั่ว ปลาเงิน ปลา
 ทอง ฯลฯ ด้วยแล้ว ก็จะไม่ทำให้เกิดยุงไ้ไ้เลย

ความเคอครอนว่าคาณอนเนองจากการทม่น้ำ
 ซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านทตงอยู่ในพนทตำ และไม่มี

ทางระบายน้ำนั้น ย่อมปรากฏแก่ประชาชนเขื่อนอื่น
 มากอยู่เนืองๆ กล่าวคือ ที่ใดมีน้ำซึ่งอยู่ได้ ทน
 หนักต้องฉ่ำแฉะ และเมื่อน้ำเน่า อากาศในบริเวณ
 นั้นจะมีกลิ่นเหม็นและชื้น นอกจากนั้น น้ำที่ซึ่งอยู่
 ย่อมเป็นเหตุเกิดของยุงอันรบกวนคนให้ปราศจากความ
 สุขและนำโรคบางอย่างมาสู่คนได้ เช่นไข้จับสั่นและ
 ไข้ล่า เป็นต้น ตามเหตุผลที่กล่าวมาแล้วย่อม
 ชให้เห็นความจำเป็นในการจัดทำทางระบายน้ำขึ้นใน
 บริเวณบ้าน เพื่อระบายน้ำที่ไม่ต้องการมิให้ซึ่งอยู่ได้
 ในการทำรางน้ำ ควรระลึกรถึงข้อสำคัญดังต่อไปนี้
 ไปน

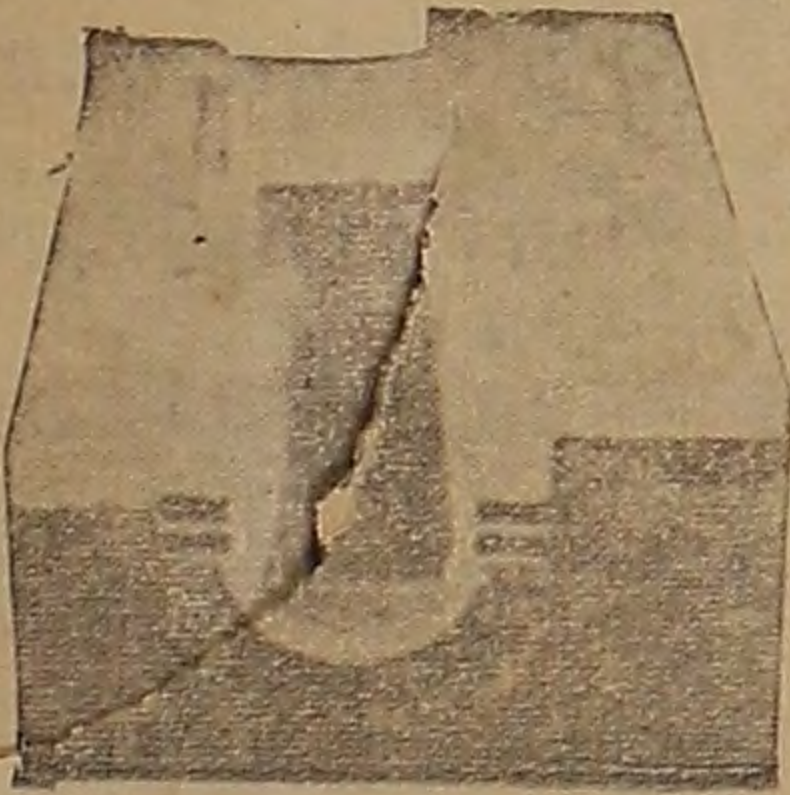
ก. รางรับน้ำฝนชายคาเรือน รางนมไว้กเพื่อ
 รองน้ำไว้ ไซ้และเพื่อรวบรวมน้ำให้ไหล ลงรางไปสู่
 ถังเก็บหรือออกไปนอกบ้าน ถ้าจะรองน้ำไว้ ไซ้แล้ว
 จำเป็นจะต้องมีฝาปิดถังหรือโอ่ง ที่รองรับน้ำฝนโดย
 มีคชคเพื่อป้องกันยุงลงไปไซ้ การสร้างรางน้ำถ้า

สร้างอย่างเลวหรือระคายขวางไม่ลาดให้น้ำฝนไหล
 รวมไปทางใดทางหนึ่งไปสู่โอ่งหรือทรางน้ำ จะทำ
 ให้น้ำขังในลำราง ทำให้รางผเร็ว และเข็นทเพาะ
 ยงควย หนึ่ง ควรต้องระวางขุดกวาดใบไม้และ
 เศษของต่าง ๆ ซึ่งอาจมีคังคางบนหลังคาและใน
 ลำรางนี้ให้สะอาดอยู่เสมอด้วย เพราะถ้าเศษของ
 สิ่งนั้น ๆ หมักหมมอยู่นานวัน จะทำให้น้ำในลำราง
 ไหลไม่สะดวก และน้ำที่ประสงค์จะเก็บไว้บริโภคนั้น
 ไม่สะอาด

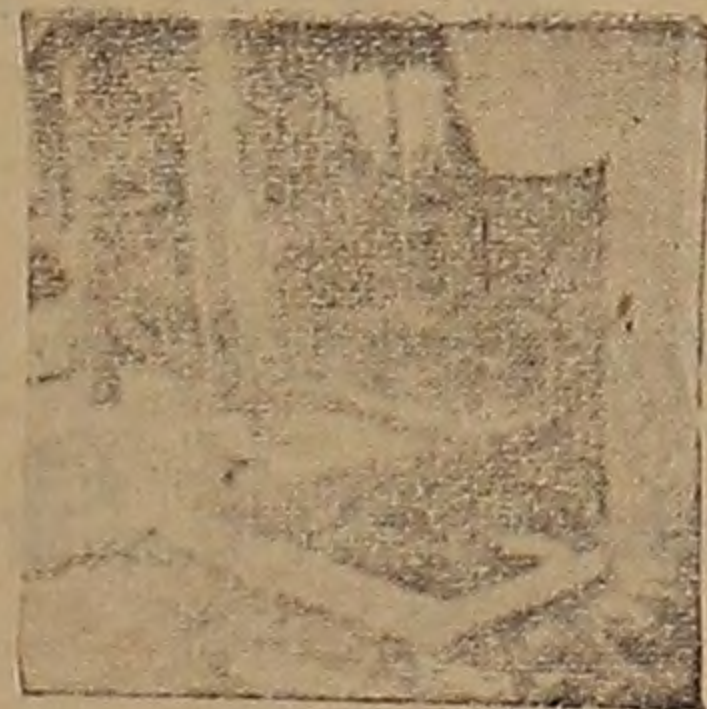
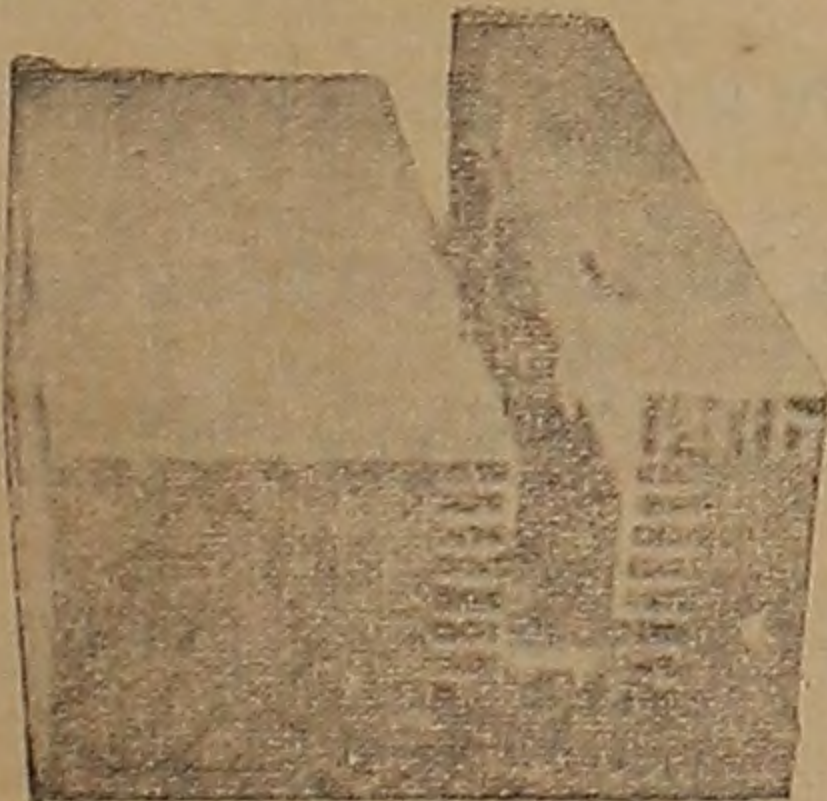
๗. รางระบายน้ำพื้นดิน คือที่ระบายน้ำริม
 ถนนและรางที่รับน้ำจากรางน้ำฝน ตามที่กล่าวใน
 ข้อ ๑ ควรทำให้แข็งแรงและถาวร โดยทำอย่างก่อ
 อิฐถือปูนหรือคอนกรีต ถ้าไม่สามารถจะทำดังนั้น
 ได้ ก็ควรถากดินพอให้เป็นรางน้ำไหลได้ ราง
 ระบายน้ำพื้นดินที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

เลข

ปาน
กลาง

๑๔

รูปร่างระบายน้ำ^๕

(๑) ภายในรางจึกต้องเกลี้ยงและเรียบ ปลาย
 รางผาย กั้นรางควรเป็นชั้นคมนกลมเพื่อให้กวาด
 ล้างได้ง่าย ถ้าเป็นรางคิน ควรทำให้กว้างๆ และ
 ระวังอย่าให้ ลกเกินไป เพื่อกันพังและกวาดได้ง่าย

(๒) ต้นรางควรให้มีระดับสูงเกือบเท่าระดับ
 คินและลาดต่ำลงไปเป็นลำดับจนถึงปลายราง เพื่อ
 ให้น้ำไหลออกไปได้ โดยสะดวก ต้นรางที่ลบกิน
 ควรยอมสิ้นเปลืองค่าทำมาก และรางต่อไปมักลาด
 ลงไม่ไต่ตามต้องการเป็นเหตุให้น้ำขัง ตาม
 หลักเกณฑ์ความลาดไม่น้อยกว่า $1/10000$ คือ
 ในระยะรางยาว ๑๐ เมตร จึกต้องมีระดับต้นรางและ
 ปลายรางต่างกันไม่น้อยกว่า ๑ เซนติเมตร การ
 ขนต้นรางควรขนต้นด้วยล้อ ๕ เซนติเมตร ไม่ใช่
 ๑๕ เซนติเมตร เพราะจะทำให้เสียความลาดไป
 เปลา ๆ ถ้ารางระบายน้ำไม่มีระดับความลาดค

น้ำจะขังในลำรางเป็นแห่ง ๆ เช่นเดียวกับรางน้ำฝน
ตามชายคาและอาจเป็นเหตุเพาะยุงได้ด้วย

(๓.) ลำรางต้องรักษาให้สะอาดปราศจากมูล
ฝอยหรือโคลนเลนอื่นเป็นทกตกกันทางน้ำเดิน

(๔.) ต้องไม่มีผักหญ้าขึ้นรกรงรัง

บ้านใดมีรางระบายน้ำได้ลักษณะดังกล่าวแล้ว
แต่ในบ้านใกล้เคียงมีน้ำขังอยู่ได้ ยังไม่จัดว่า
เป็นการปลอดภยทเดียว ทางที่ดี เมื่อผู้ใดได้จัด
บ้านเรือนของตนให้ มีรางระบายน้ำททชนแล้ว ควร
ช่วยแนะนำบ้านใกล้เคียงให้ทำตามอย่าง และ
ถ้าเป็นการจำเป็นทจก ต้องให้เพื่อนบ้านทำรางระบาย
น้ำผ่านเข้าไปในบ้านของตน หรือสมทบกับรางระบาย
น้ำทตนได้ทำไว้แล้วแต่บางส่วนก็ควรเออเฟออนุญาต
ให้ทำได้ ทงนี้ก็จะได้รับความสุขโดยทั่วหน้ากัน

๔. คริวไฟ

คริวเป็นทปรุงและเก็บอาหารอยู่ททวัน ถ้า

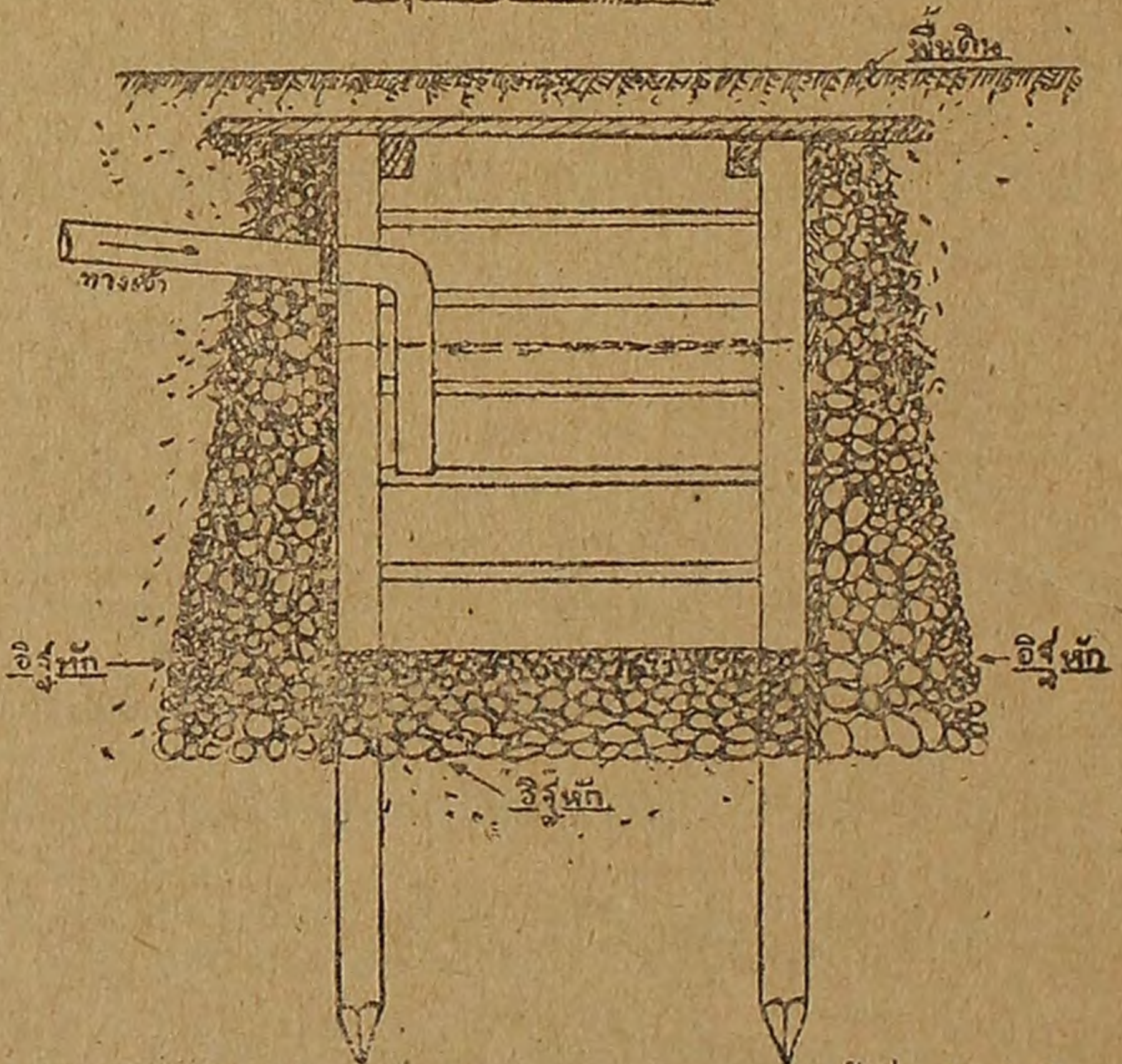
บ้านเรือนใดที่จัดการครัวเรียบร้อย ซื่อว่าไต่ของ
 กันโรคภัยไข้เจ็บซึ่งเนื่องมาจากอาหารไต่เข็นอันมาก
 ตามทางสืบสวนในเรื่องโรคติดต่อเช่นอหิวาตกโรค
 บิด และไต่รากสาคน้อย ปรากฏว่าผู้ช่วยมีจำนวน
 มาก ติดโรคเพราะอาหารการครัวไม่สะอาด ฉะนั้น
 ทก บ้านเรือนจึง ควรต้องจัดการครัวให้ เรียบร้อย
 เพื่อที่จะจัดครัวให้ ไต่ลักษณะสุขภาพอันนั้น ควรระ
 ลึกถึงสิ่งสำคัญ ดังต่อไปนี้

ก. ครัวเบนของจำเบนสำหรับบ้านเรือน ควร
 ต้องสร้างเบนหลังหนึ่งต่างหากจากเรือนทออาศัย ไม่
 ควรรวมครัวไฟอยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของเรือนเพราะ
 จะทำให้สกปรก และขัดแก่การจัดระเบียบต่างๆ

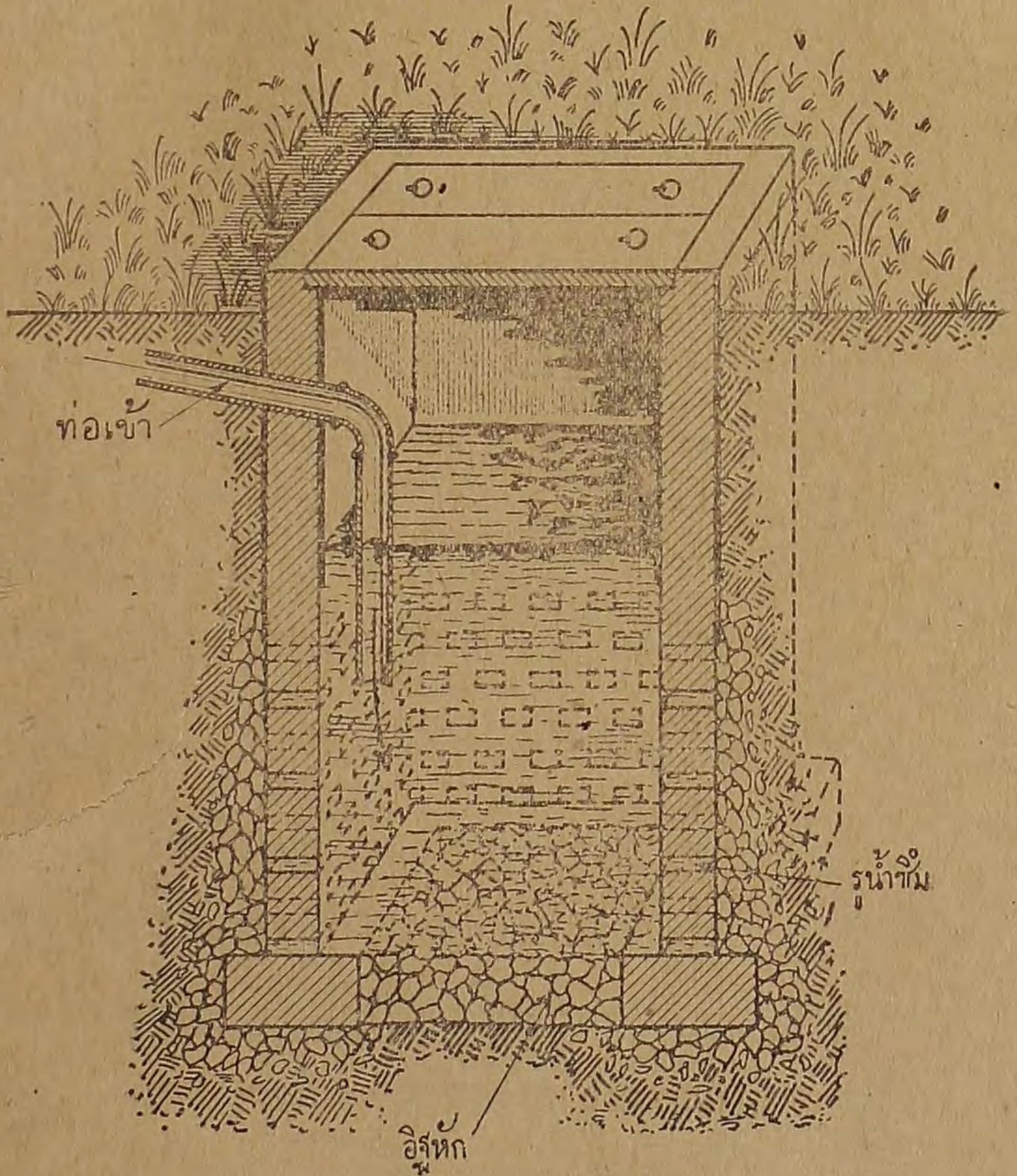
ข. เรือนครัวที่ดีจกต้องมีฝาผนังโดยรอบ มี
 ปล่องไฟ มีประตูหน้าต่างและช่องลม ซึ่งช่วย
 ลวคมุง พนครัวจะเป็นพนชเมนต์หรือกระดานก

ตาม จักต้องไม่มีช่องทางทวน จะเล็ดลอดเข้าไปคั้น
 หาอาหารได้ ทดถูกควรเป็นพนักคอนกรีต มีรางน้ำ
 คำนไคคานหนึ่ง และพนักจะต้องให้ลาดลงหา
 รางระบายน้ำจากครัวไฟนี้ ปลายรางควรส่งน้ำลงข้อ
 ซึม ซึ่งขุดปากถมดินเสมอระดับดิน

หลุมซึมรับน้ำเสียโครก

ชนิดกรด้วยกระดาน มีกระดาน ตามแบบชนิดต้องให้แบบ
 หลุมต่ำกว่าระดับดินไม่น้อยกว่า ๒๐ เซ็นติเมตรเพื่อให้ มีดินกลบบน

หลุมขีมน้ำโสโครก ชนิดก่ออิฐมีฝาครอบที่ปิด

๖. ควรมีตุลวดสำหรับเก็บอาหาร มีชนสำหรับ
 วางถ้วยชามและหม้อไห ถ้าจะมีกอกน้ำไว้ใช้ใน
 ครัวด้วย จะรักษาความสะอาดได้สะดวก มีถังซึ่ง
 ต้องมีฝาปิดสำหรับใช้ใส่เศษอาหาร ควรมีรางน้ำ
 สำหรับระบายน้ำซึ่งไม่ต้องการออกไปให้พ้นครัว
 และทางปลายของรางระบายน้ำนั้น ควรมีตะแกรง
 กันก้นหนูมิให้เล็ดลอดเข้ามาได้

๗. ควรรักษาครัวให้สะอาดโดยเก็บกวาดชำระ
 ล้างทุกครั้งที่ปรุงอาหารเสร็จ

๘. ภาชนะต่าง ๆ ควรล้างด้วยน้ำสะอาดแล้ว
 เก็บคว่ำไว้บนชั้นให้เรียบร้อย บางคนพยายามหา
 นาคิมอย่างสะอาดที่สุดที่จะหาได้ แต่ลืมนึกถึงว่า
 จะต้องหาน้ำที่สะอาดล้างถ้วยชามด้วย เพราะถ้า
 ล้างด้วยน้ำสกปรก ย่อมไม่เป็นการปลอดภัยทีเดียว
 ด้วว่าน้ำสกปรกเพียงหยดหนึ่งที่ตกอยู่กับถ้วยชาม

นั้นอาจมีเชื้อโรคได้ ถ้าเชื้อโรคเหล่านั้นไปปนกับ
อาหารที่บริโภคย่อมเป็นเหตุให้เกิดการเจ็บไข้นั่นได้

๑. ไม่ควรลืมนว่าการเก็บอาหาร และทิ้งเศษ
อาหารไว้แยกเฉยๆ นอกจากจะเขยอหล่อหนูเข้า
มาอยู่ในบ้านแล้ว ยังล่อแมลงวันให้ไปตอมอีกด้วย
ฉะนั้นบรรดาเศษอาหารควรใส่ในภาชนะที่มีฝาปิดมิด
ชิด และนำไปเทในที่สมควรทุกวัน สำหรับอาหาร
ควรจะเก็บในตู้ ลวดเสมอ

๒. คราวใดมีไ้ถุน ต้องระวังอย่าเทน้ำหรือ
ทิ้งเศษอาหารลงไปให้เลอะเทอะ เพราะจะหมักหมม
หมักจนเหม็นกลายเป็นที่เกิดของแมลงวัน และ
เป็นที่อาศัยอยู่กินของหนู

๓. ยังมีข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ โรค
บางชนิดอาจติดจากคนทำครัวซึ่งป่วยเจ็บสู่คนซึ่งกิน
อาหารนั้นได้ ฉะนั้นถ้าผู้ป่วยไข้ยังไม่หายสนิท
ไม่ควรเข้าไปยุ่งหาอาหารให้ผู้อื่นกิน

๕. น้ำบริโภค

ทุกเคหะสถานจำต้องมีน้ำไว้สำหรับดื่ม และ
 ใช้หุงต้ม อาบ ล้างภาชนะ ชักฟอก และรักษา
 ความสะอาดในบริเวณบ้าน น้ำบริโภคควรเป็นน้ำ
 สะอาดปราศจากแร่ธาตุ และสิ่งโสโครกเจือปนอยู่
 น้ำที่ชาวบ้านส่วนมากใช้กันนั้นได้มาจากแม่น้ำคลอง
 และบ่อ สระ น้ำฝนก็นิยมใช้กันในเมื่อมีโอกาสดา
 มาได้ น้ำประปานั้นเวลานี้มีใช้กันแล้วในเขตต์
 เทศบาลนครกรุงเทพ ปรากฏโดยการตรวจตามทาง
 วิทยาศาสตร์ว่า น้ำในแม่น้ำลำคลองมีจุลินทรีย์จาก
 ออจจาระของสัตว์และ มนุษย์เจือปนอยู่ด้วยไม่มากนัก
 น้อย น้ำที่ได้มาจากบ่อลึกซึ่งปากบ่อก็สูงกว่
 พนดินและมีฝาปิดปากบ่อมิดชิดดีไม่ค่อยมีจุลินทรีย์
 จากออจจาระของสัตว์หรือมนุษย์เจือปนอยู่ แต่ในบาง
 ท้องที่น้ำในบ่อมีแร่ธาตุ เช่นธาตุปูนหรือธาตุเหล็ก
 ละลายอยู่ด้วย น้ำในบ่อดิน ปากบ่อไม่ได้ออกให้

สูงกว่าพนักคน และน้ำในสระตน มักมีจุลินทรีย์จาก
 อูจจาระสัตว์หรือมนุษย์เย็บปนอยู่ และบางทีมีพันธุ์
 พฤษกษชาติอยู่ด้วย น้ำที่มัวตายนละลายอยู่มาก
 อาจทำให้ผู้บริโภคนั้นเป็นโรคได้ แม้ใช้ในการซักฟอก
 ก็เปลืองสุขุมมาก น้ำที่มัวตายนละลายอยู่มาก
 อาจทำให้ผู้บริโภคนั้นเป็นโรคได้ จากเสียดและอาเจียน
 ขรรคาน้ำใสโครก คือ ที่เจือปนด้วยจุลินทรีย์จาก
 อูจจาระนั้น อาจมีเชื้อโรคอหิวาต์ ไข้รากสาตน้อย
 บิด และพยาธิต่าง ๆ อยู่ด้วย ถ้านำมาใช้เป็นน้ำ
 ดื่มหรือล้างถ้วยชาม อาจได้รับเชื้อแล้วป่วยเป็นโรค
 เหล่านี้ได้ อาจมีพันธุ์ พฤษกษชาติบางอย่างเจืออยู่
 ในน้ำ ผู้ใดใช้น้ำเช่นนั้นอาจเป็นโรคผิวหนังขึ้นได้
 ฉะนั้น เมื่อจะใช้น้ำ ควรนึกเสมอว่าไต่หนานัน
 มาจากไหน ถ้าไต่มาจากแม่น้ำ คลอง หรือบ่อ
 สระ ท่อน ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

ก. ต้มเสียก่อน แล้วจึงค่อยบริโภคน้ำ หรือใช้
 ล้างถ้วยชาม การต้มน้ำย่อมทำได้ โดยไม่สิ้น
 เปลืองมาก ถอดกันว่าเป็นวิธที่ดีและปลอดภัยที่สุด

ข. กรองด้วยเครื่องกรองอย่างสามัญ หรือ
 กวนด้วยสารส้ม น้ำจะใสซึนกว่าเดิมมาก แต่
 ไม่ทำให้เชื้อโรคตาย จึงไม่เช่นวิธที่ปลอดภัยได้
 นอกจากจะต้มน้ำให้เดือด หรือเจือยาทำลายเชื้อ
 โรคลงไปเช่นต่างทียทิม หรือคลอรีน หรือเก็บน้ำ
 นั้นไว้ให้นานตั้งเดือนเสียก่อนแล้วจึงใช้

ค. น้ำที่โตมาจากข้อยลิก อาจมีแร่ธาตุชนิด
 ไคเจอบนอยู่ด้วยก็ได้ ถ้าปรากฏว่ามีธาตุปนละลาย
 อยู่มาก ควรต้มเสียก่อนเพื่อให้ธาตุปนลดน้อย
 ถ้ามธาตุเหล็กอยู่มาก น้ำจะมีรสฝอนไม่ชวนดื่ม
 และถ้าใช้เข็มน้ำบริโภคน้ำอยู่เสมอ อาจมีการงอกเสีย
 ได้ดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นจึงไม่ควรใช้น้ำชนิดนี้
 ใช้น้ำต้ม

ง. นำฝนควรรนยี่ว่าสะอาดที่สุด ถ้าได้จัดการ
 ร่องด้วยควมระวัง ข้อควรระวังในการใช้น้ำฝน
 มีแต่เพียงว่า เมื่อร่องได้มาแล้วต้องเก็บในภาชนะ
 ที่สะอาด มีฝาปิดมิดชิด ข้องกันอย่าให้สิ่งโสโครก
 ลงไปปนได้

จ. ในท้องที่ใดมีน้ำประปาใช้ ควรต่อท่อเข้า
 บ้าน น้ำประปาสำหรับบริโภค ควรจะเป็นน้ำที่เพิ่ง
 ไตรองออกจากก๊อก การใช้น้ำประปาที่ตกมาจาก
 ทางไกล อาจมีสิ่งโสโครกหรือเชื้อโรคปนลงไปภาย
 หลังได้ เพื่อให้ปลอดภัยเมื่อจะบริโภค ควรต้ม
 เสียอีกครึ่งหนึ่ง

ฉ. บ้านใดจำเป็นต้องใช้น้ำข่หรือสระ ควร
 ก่อปากข่หรือ ขอบสระ นั้น ให้สูงกว่า ระดับพื้นดิน
 เพื่อข้องกันมิให้สิ่งโสโครกไหลลงไปได้ ถ้ามี
 ล้วมต้ง อยู่ในระ คับที่ สูงกว่า หรือ ต้ง อยู่ไกลจาก

บ่อ สระนั้นไม่เกินกว่า ๓๐ เมตร ไม่ว่าเป็นชนิด
 ส้วมซึมหรือส้วมหลุม ออกจากส้วมนั้นอาจซึมไป
 สู่ลำน้ำในบ่อหรือสระ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตราย
 ได้ ไม่ควรใช้น้ำเช่นนั้นบริโภคหรือล้างถ้วยชาม
 เชนอื่นขาด

๗. บรรดาหน้าที่เกี่ยวไว้นานในภาชนะใด ควร
 จัดหาฝาปิดภาชนะนั้นให้ มีคชคอยู่เสมอ เพื่อป้องกัน
 ฝุ่นมิให้ยกลงไขได้ ถ้าเป็นบ่อ สระ หรือคู ควร
 ลอกให้ลึก ถางผักหญ้าให้สะอาด และถ้าเลี้ยง
 ปลากินลูกน้ำ เช่น ปลากัด ปลากะโสม ปลากระดี่
 ปลาหมอ ไว้ด้วย จะช่วยทำให้น้ำในสระสะอาด
 และกินลูกน้ำให้หมดสิ้นไป

๖. ส้วม

ส้วม เป็น ปัญหาสำคัญ มาก ในการ สุขาภิบาล
 ยิ่ง ท้องที่ใดมีคนอยู่กันยัดเยียด ส้วมยิ่งเป็นปัญหา

สำคัญมากชน^๕ ทงนเพราะล่วมท^๕ไม่^๕ได้^๕ล^๕ข^๕ล^๕ก^๕ษ^๕ณะ

เป็นภัยแก่สุขภาพ โรคทางลำไส้เป็นส่วนมาก เกิด
 ชน^๕ได้^๕โดยมี^๕ล่วม^๕ไม่^๕ดี^๕หรือ^๕ปราศ^๕จาก^๕ความ^๕ระวัง^๕ในการ
 ภาย^๕ออก^๕จาระ^๕ ล่วม^๕ท^๕ได้^๕ล^๕ข^๕ล^๕ก^๕ษ^๕ณะ^๕นั้น^๕ต้อง^๕กัน^๕แมลง
 วน^๕ได้^๕ ไม่^๕มี^๕กลิ่น^๕เหม็น^๕จน^๕เป็น^๕ท^๕ราคา^๕ณ^๕และ^๕ระ^๕อา^๕ค^๕ไม่^๕
 มี^๕น้ำ^๕ออก^๕จาระ^๕ไหล^๕เลอะ^๕หรือ^๕ซึม^๕ไป^๕สู่^๕แหล่ง^๕น้ำ^๕ใด^๕ ๆ^๕ ได้^๕

ล่วม^๕ท^๕มี^๕กลิ่น^๕เหม็น^๕เป็น^๕เหตุ^๕ราคา^๕ณ^๕แก่^๕เจ้า^๕ของ^๕เอง
 และ^๕ทง^๕ทำ^๕ให้^๕พวก^๕บ้าน^๕ใกล้^๕เร^๕อน^๕เคย^๕ง^๕พล^๕อ^๕ย^๕ราคา^๕ณ^๕ด้วย
 ล่วม^๕ท^๕สก^๕ปร^๕ก^๕ไม่^๕มี^๕ค^๕ช^๕ิต^๕แมลง^๕วน^๕ลง^๕ได้^๕นั้น^๕เป็น^๕อัน^๕ตร^๕าย
 แก่^๕ประ^๕ชา^๕ชน^๕ เพราะ^๕แมลง^๕วน^๕นั้น^๕เอง^๕เมื่อ^๕ต^๕อม^๕ออก^๕จาระ
 แล้ว^๕อาจ^๕มา^๕ต^๕อม^๕อา^๕ห^๕ร^๕ที่^๕คน^๕บริ^๕โภ^๕ค^๕ได้^๕ และ^๕โดย
 วน^๕น^๕แมลง^๕วน^๕จึง^๕อาจ^๕พา^๕เช^๕อ^๕โร^๕ค^๕ บ^๕ิต^๕ ไช^๕ร^๕าก^๕ลา^๕ต^๕น^๕อย
 อ^๕ห^๕ิว^๕า^๕ค^๕ ๆ^๕ ล^๕ ๆ^๕ ให้^๕แพ^๕ร^๕หล^๕าย^๕ไป^๕ได้^๕ เต^๕ก^๕ ๆ^๕ ที่^๕เคย
 ภาย^๕ออก^๕จาระ^๕ไว้^๕เลอะ^๕เทอะ^๕ตาม^๕ตร^๕อก^๕ ใน^๕ราง^๕ระ^๕บาย^๕น้ำ
 ใน^๕ค^๕ู^๕ หรือ^๕ข้าง^๕ถ^๕น^๕นั้น^๕เป็น^๕ภัย^๕แก่^๕ตน^๕เอง^๕ และ^๕คน^๕อื่น^๕

บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรสั่งสอนห้ามปรามอย่าง
 กวขวาง

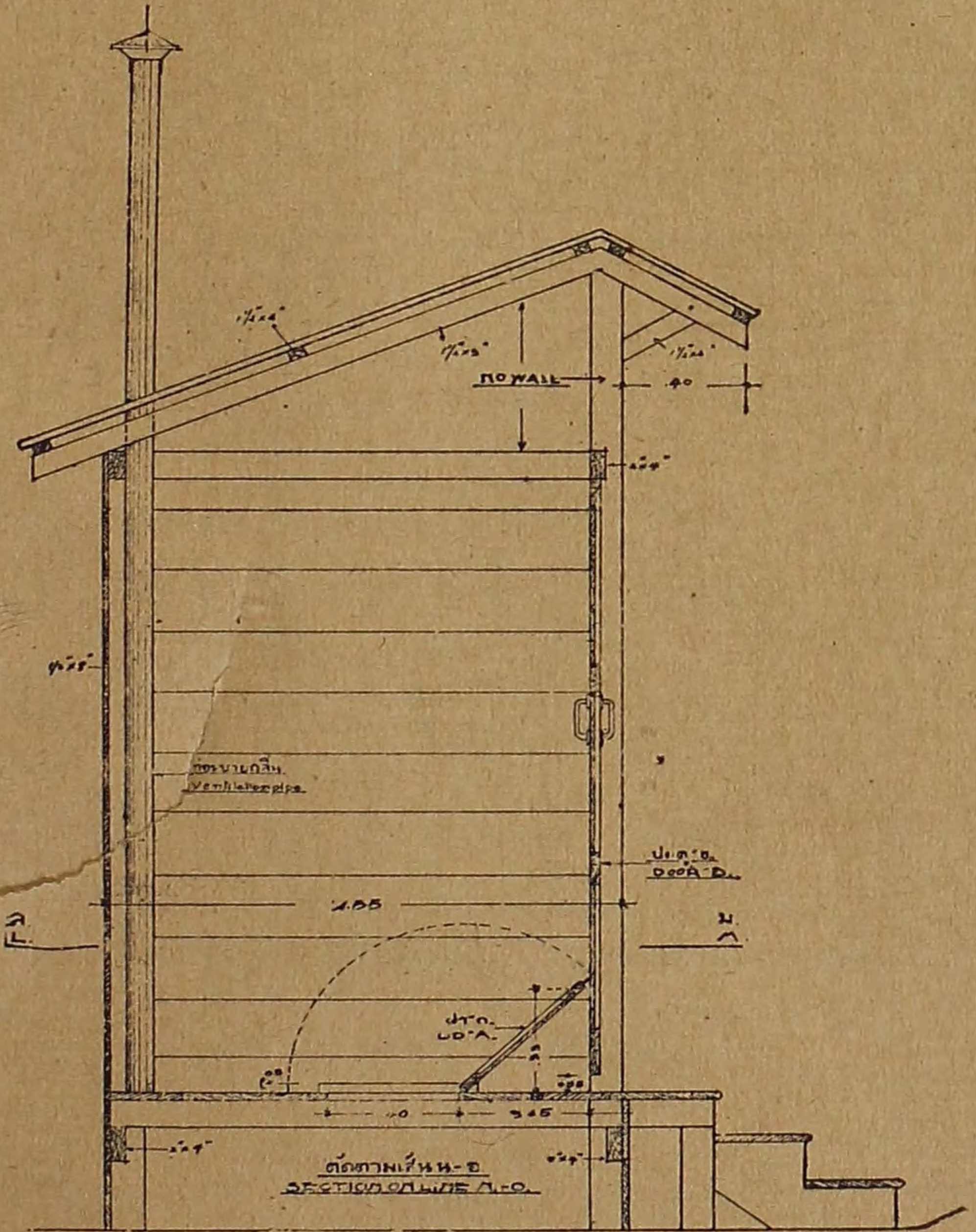
ฉะนั้น จึงเป็นการสมควร ที่ประชาชนทั้งหลาย
 จะระมัดระวังในเรื่องอาการ และเอาใจใส่ดูแลแก่
 ตัวของตนให้เรียบร้อยอยู่เสมอ เพื่อความสุขแก่
 ตนเองและผู้อื่น ตัวเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับบ้านเรือน
 ทั้งกล่าวแล้ว ฉะนั้นจึงควรสร้างในคราวเดียวกันกับ
 การสร้างเรือนนั้นด้วย

ตัวที่ได้สุจริตขณะอาจจัดขึ้นได้ ดังต่อไปนี้

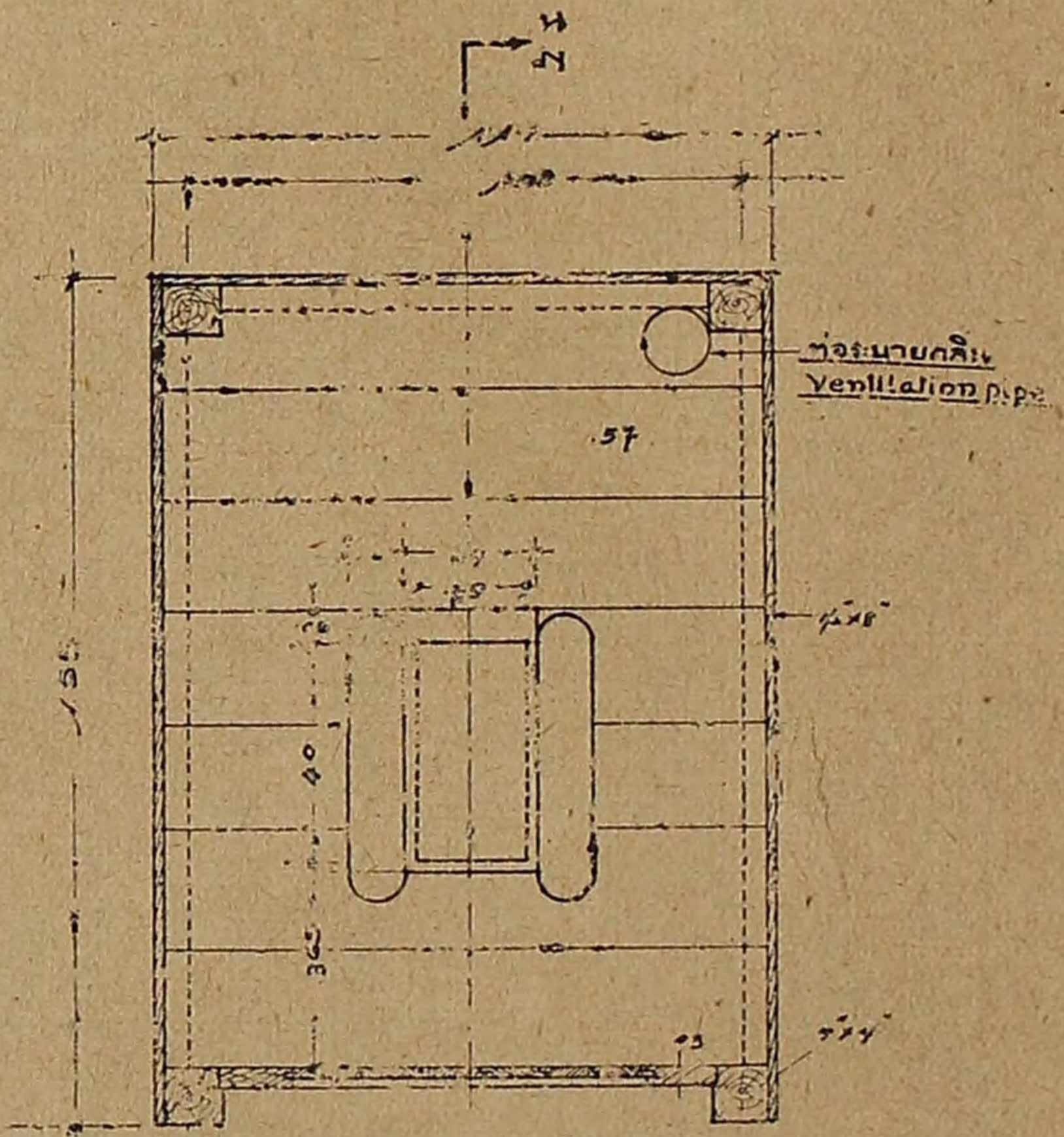
ก. ตัวถึงกระอะสะควกและสะอะทสคสำหรับ
 ใช้ตามบ้าน แต่บางแห่งอาจไม่มีกำลังทรัพย์พอที่
 จะสร้างได้ การใช้ตัวถึงกระอะจำเป็นจะต้องใช้
 ไม่เกินกว่าอัตราที่ได้กำหนดไว้ เพราะถ้าเกินอัตรา
 แล้ว ถึงกระอะจะทำการย่อยไม่ทัน ถัดจากตัว
 ถึงกระอะก็คือตัวหลุมซึม คือชุดหลุมก่อด้วยอิฐ
 หรือหล่อคอนกรีต เว้นช่องตอนล่างเป็นรู ๆ ใ
 รอย ๆ หลุม การใช้ตัวหลุมซึมหนักหนาเกินไป

จะต้องตั้งอยู่ห่างจากแม่น้ำ ลำคลอง คูหรือยอ
 สระ อย่างน้อย ๓๐ เมตร ล้อมหลุมซึมน้ำใช้
 ชักโครกได้เช่นเดียวกับลุ่มถึงกระโถ ลุ่มชะนิต
 น ต้องขุดออกเมื่อเต็ม แล้วแต่จะใช้มาก
 หรือใช้น้อย ลุ่มถึงเทเหมาะสำหรับทำเลทิม
 ผู้คนบ้านเรือนยึดเยียด ไม่มีที่กว้างพอจะสร้างลุ่ม
 หลุมหรือลุ่มถึงกระโถได้ ลุ่มถึงเทควรมพนเขน
 ซีเมนต์ และทำให้ขยงกันแมลงวันและกลิ่นเหม็นได้
 เพื่อสะดวกแก่การขนถ่ายอุจจาระ อาจสร้างลุ่ม
 ชะนิตซึมไม่ได้แทนลุ่มถึงเทก็ได้ ลุ่มชะนิตนี้
 มีลักษณะเป็นถ้ำลึกซิด น้ำซึมไม่ได้ ผั่งอยู่ในดิน
 มทหนึ่งถ่ายอยู่ข้างบน และมีช่องขุดเปิดใช้สำหรับ
 ขนทางขนอุจจาระออกเมื่ออุจจาระเต็มถึง (ดูรูป)

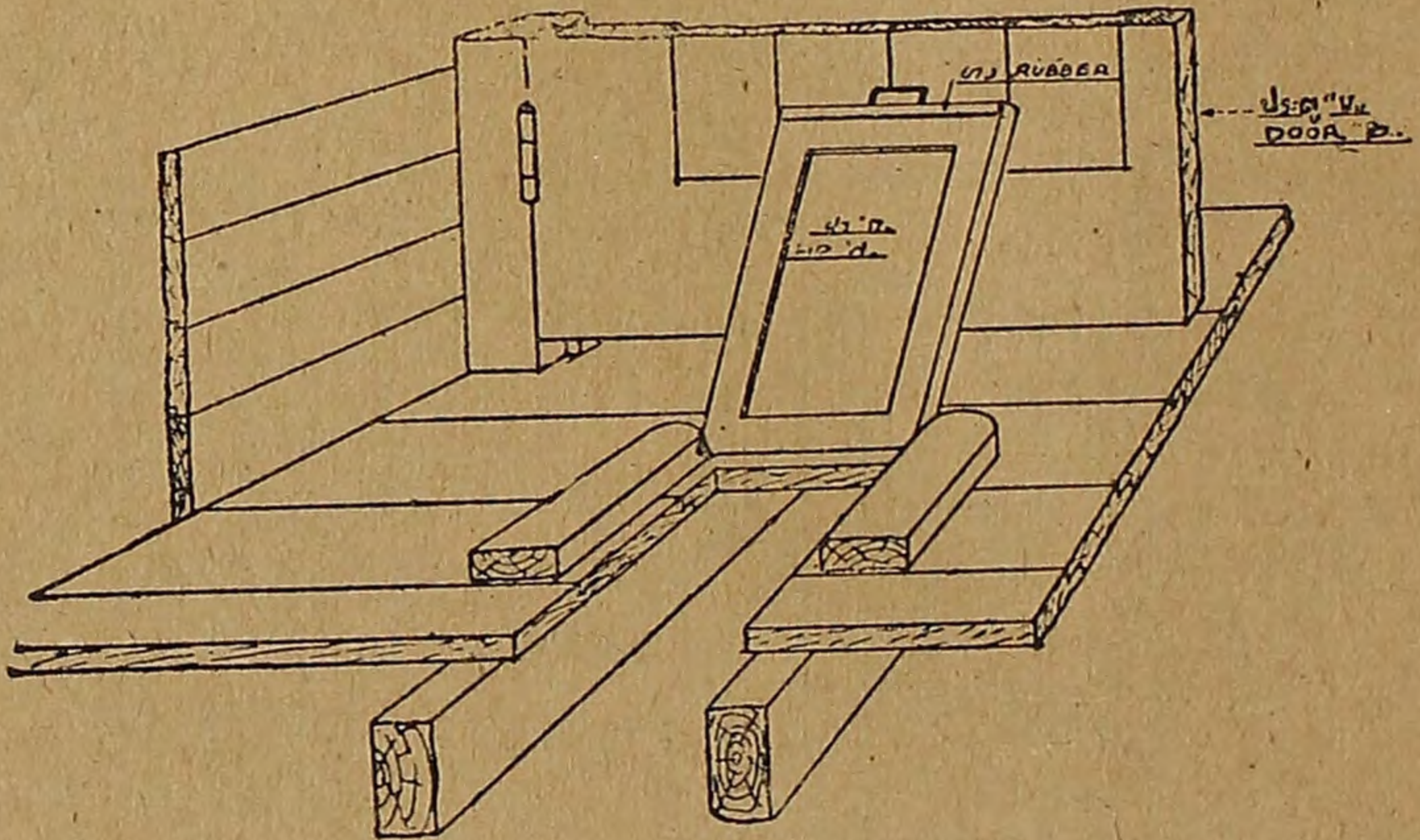
ข. ถ้ามีทันทรีพัยแต่น้อย ควรจะสร้างลุ่ม
 ชะนิตใต้ชั้นน้ำนั้น จำเป็นต้อง نگاهพนทกนใน
 บริเวณบ้านว่ามมาก หรือน้อย ถ้ามีเนื้อที่มาก

แผนผังส่วนแบบคพบุรี ด้านข้างผ่าซีก แสดงให้เห็นฝาล่องเมื่อ
เปิดแล้วจะยื่นประตูไว้

แผนผังส้วมแบบลพบุรี แสดงที่ตั้งของส่วนต่าง ๆ

ตำแหน่งของฝาดองขณะใช้ส้วม

สามารถตั้งส้วมให้ห่างไกลจากแหล่งน้ำทิ้งกล้า
แล้วได้ ควรสร้างส้วมหลุมหรือส้วมซึม แต่ถ้า
มีเนื้อที่น้อยควรสร้างเป็นส้วมถังเท กล้าโดย
ทั่วไป ตามคอกแถวและห้องแถวไม่ควรใช้ส้วมซึม
เพราะอาจมีอันตราย ถ้าใช้นานๆ โดยพื้นดินทั่วไป
ในบริเวณนั้นเกิดโสโครก

(๓) ถ้าเป็นลัวมถึงเท ฟัน ลัวม ควร เป็น
ซีเมนต์เพื่อกันไม่ให้ น้ำ โสโครก ซึมได้ และปาก
ถึงควร อยู่ ชิด ล้อง คือ ห่างจาก ฟัน ล้อง ประมาณ ๔
เซนติเมตร

ง. การรักษาความสะอาดในบริเวณลัวม เป็น
สิ่งสำคัญยิ่ง ลัวมที่ดีควรได้รับการกวาดชำระล้าง
ทุกวัน

๓. มูลฝอย

มูลฝอย และ เศษอาหาร ย่อมมี ขน ใน บ้าน ทุกวัน
และ เป็น ของ ปฏิกูล ถ้า ทิ้ง เรียง ภาศ และ สะ สวม กัน
อยู่ ใน บ้าน ก็ จะ ชุก เน่า มี กลิ่นเหม็น เป็น อาหาร
ชวน ให้ หนู เข้า มา อาศัย หนูนัน เป็น สัตว์ ที่ นำ ภาศ โรค
มาสู่ มนุษย์ และ ก่อ ความ รำคาญ ให้ ต่าง ๆ นอก
จาก นั้น แล้ว มูลฝอย และ เศษอาหาร ยัง เป็น ที่ สะ รสม
ของ เชื้อ โรค เช่น ที่ เกิด ของ แมลงวัน ซึ่ง นำ เชื้อ โรค
ต่าง ๆ มา ใส่ ใน อาหาร ทำให้ ผู้ บริโภค เป็น โรค

ทางลำไส้ใหญ่ ไช้แต่เท่านั้น กองมูลฝอยและ
 เศษอาหารที่อยู่ใกล้ข่อ สระ หรือคู ที่ขังน้ำไว้
 อาจทำให้น้ำนั้นโสโครก ไม่สมควรใช้ดื่มหรือล้าง
 ถ้วยชามเลย

การกำจัดมูลฝอยหรือเศษอาหารที่คั้น ควร
 มีลักษณะดังต่อไปนี้

ก. มีภาชนะใส่มูลฝอยให้เรียบร้อย ไม่ให้
 หึ่งเรียกราคไปในที่ต่าง ๆ

ข. ภาชนะสำหรับใส่เศษอาหาร และ มูลฝอย
 ควร มีลักษณะดังนี้

(๑) มีขนาด โทพอ ที่จะใส่ มูลฝอย และ เศษ
 อาหารได้ตลอดวันหนึ่ง

(๒) มีรูปกลมและเรียบ เพื่อสะดวกในการ
 ขำระล้างรักษาความสะอาด

(๓) ภาชนะนั้นไม่ร่ว และประกอขขึ้นด้วย
วัตถุที่น้ำซึมไม่ได้ เช่นทำด้วยสังกะสีหรือเหล็ก

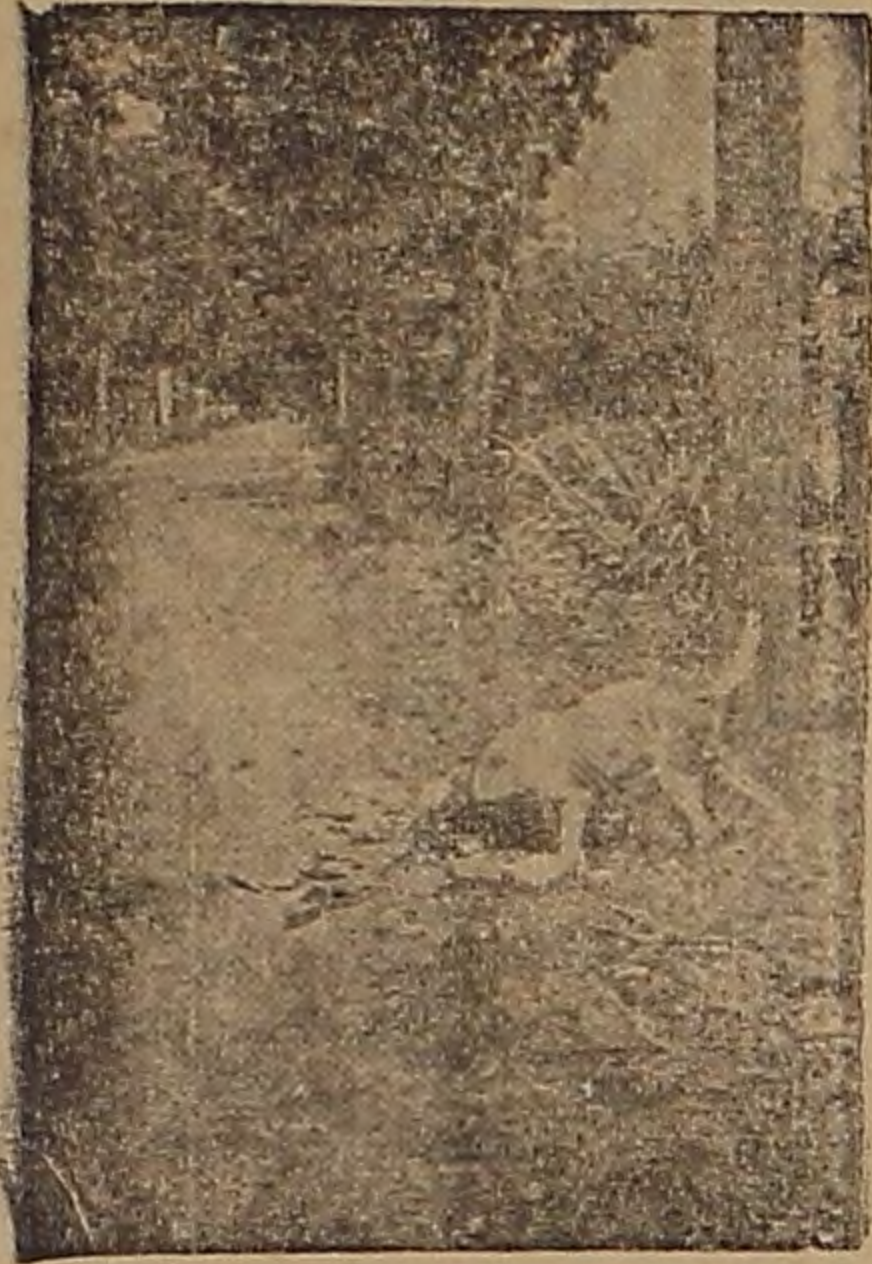
(๔) มีฝาครอบสนิทกันแมลงวันตอม และ
กันกลิ่นเหม็นระเหยออกมาได้

(๕) มีหูหิ้วเพื่อสะดวกในการยกหรือถ่ายเท

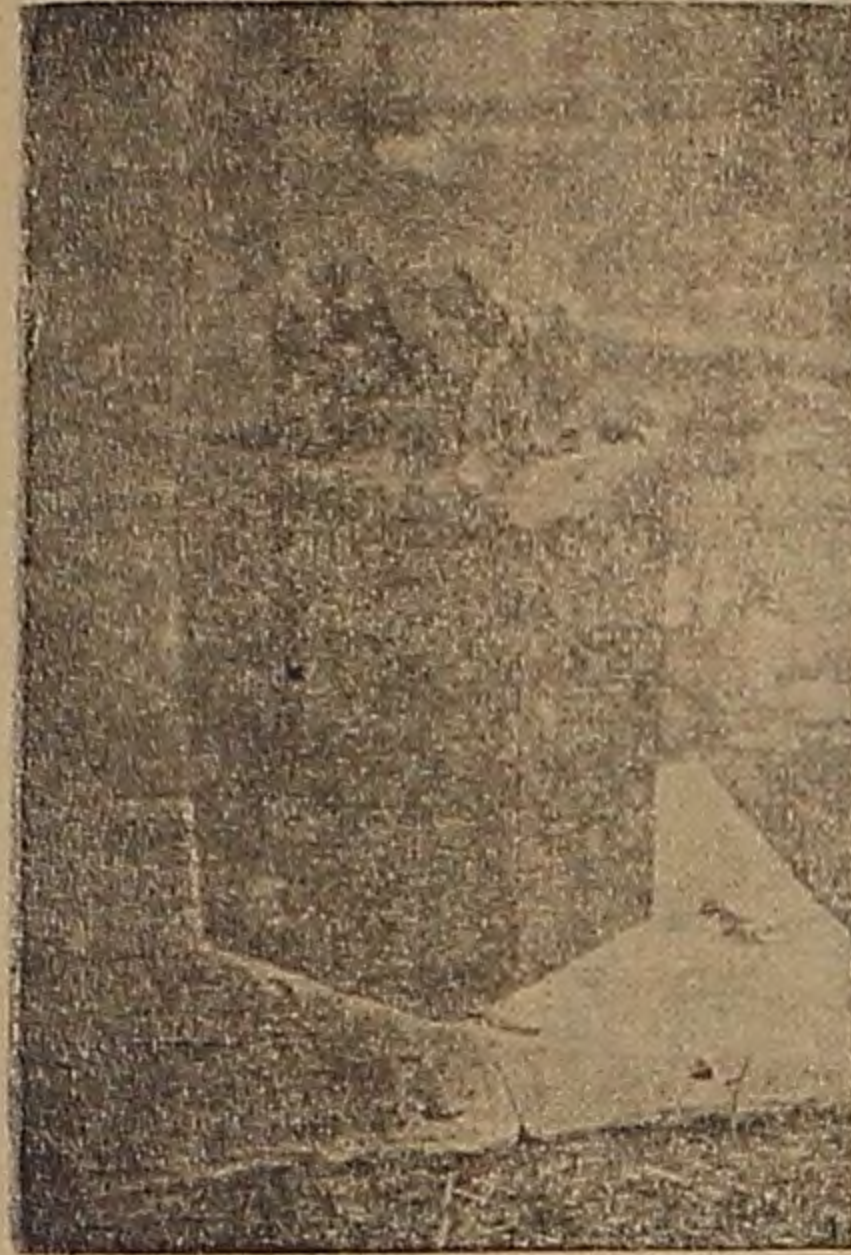
ค. มูลฝอยที่เก็บใส่ไว้ในภาชนะนั้นไม่ควร
เก็บไว้นาน ควรรีบจัดการเผาหรือฝังเสียทุกวัน
การเผาเป็นวิธีที่ดีที่สุด การฝังนั้นให้นำมูลฝอยไป
เทในหลุมดิน หลุมนั้นต้องมีฝาปิด เมื่อเต็มแล้ว
ควรกลบด้วยดินหนาสัก ๑๒ นิ้ว แล้วขุดหลุมใหม่
ใช้ต่อไปอีก ถ้าบริเวณบ้านมีเนื้อที่น้อย ควรขุด
หลุมลึก ๆ หน่อยเพื่อจะไ้ไ้เต็มซ้ำ

ง. ในที่ใดมีถังรับมูลฝอยสาธารณะ ตั้งอยู่หรือ
มีรถของเจ้าหน้าที่มารับ ควรเทมูลฝอยและเศษ
อาหารลงในถังรับมูลฝอยสาธารณะ หรือเทใส่รถ
ตามเวลาที่มารับนั้น

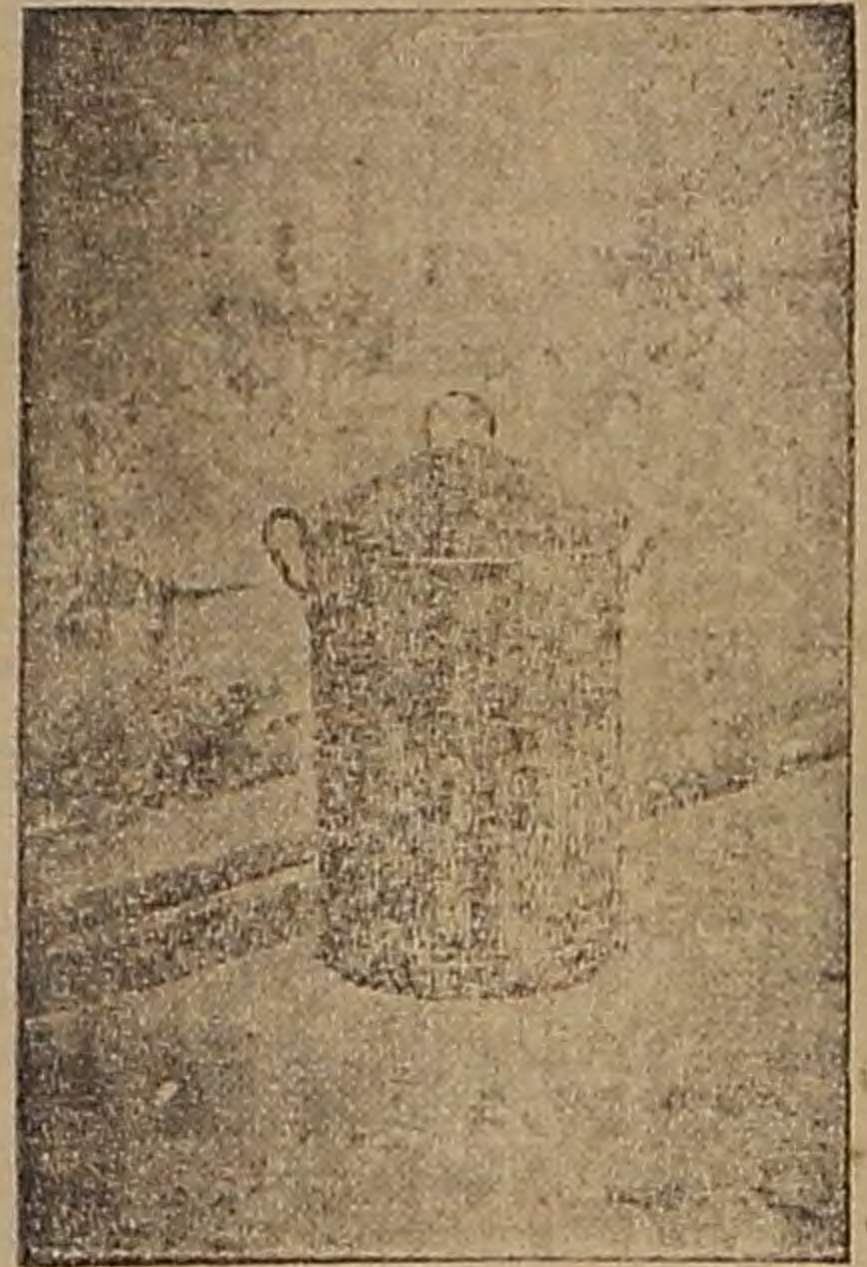
ขยะมูลฝอยและเศษอาหารควรเก็บทิ้งทุกวัน

อย่ากองทิ้งไว้แบบนี้

อย่าเก็บใส่ในภาชนะแบบนี้

จงเก็บใส่ไว้ในภาชนะแบบนี้

๑. ควรชำระล้าง ภาชนะ ที่สำหรับรับมูลฝอย
และเศษอาหารให้สะอาดเสมอ

๒. อย่าลืมว่าการเททิ้งมูลฝอยและเศษอาหาร
ลงในคู คลองนั้นเป็นของอุจาด จะทำให้หมกกลิ่นเหม็น
และทำให้ คู คลองนั้นตันขึ้นขัดขวางต่อทางน้ำเดิน

๓. การรักษาความสะอาดทั่วไป

การรักษาความสะอาดในบริเวณบ้านเป็นเครื่อง
ล่อให้ เห็นนิสัยดีและความรอบคอบของผู้ครองเคหะ
สถาน และเป็นเครื่องวัดความดีของครอบครัว
ที่ย่อมเป็นที่เชิดหน้าชูตาเจ้าของบ้านด้วย บ้านใด
สกปรกกรกรัง ย่อมได้รบผลตรงกันข้ามกับที่
กล่าวแล้ว เหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านที่จะต้อง
เอาใจใส่ดูแลรักษาความสะอาดให้ทั่วถึง

การรักษาความสะอาดในบริเวณบ้านควรระวัง
ถึงข้อความดังต่อไปนี้

ก. จักต้องเก็บกวาดมูลฝอย ขี้ไม้ หญ้า
และมูลสัตว์ ใน บริเวณบ้าน ให้ เรียบร้อย ทุกวัน
ต้นไม้และหญ้าที่ขอรกรูกรังควรรตัดเสีย

ข. ถ้ามีน้ำขังน้ำแฉะอยู่ในบริเวณบ้าน ควร
จัดการถมเสีย หรือทำรางให้น้ำระบายออกได้

ค. ภายหลัง หุงต้มอาหาร เสร็จแล้ว ทุกครั้ง
ควรเก็บกวาดครัวให้สะอาด เรียบร้อย อย่าให้มีสัตว์
หรือแมลงเข้าไปอาศัยอยู่ได้ ภาชนะที่ปวงอย่า
ให้มีเศษอาหาร หรืออาหารบูดเน่าทิ้ง คาอยู่ อาหาร
ที่จะบริโภคอีกต่อไป ควรต้องเก็บงำให้มีที่ซุกอย่า
ทิ้งไว้ให้เข็นเหยอล้อหนูเข็นอื่นขาด

ง. ควร กวาดล้างส้วม และ บริเวณ ให้ สะอาด
ทุกวัน อย่าปล่อยให้ อุงจาระ ขี้ส้วม และ เศษ
กระดาษ เศษกระดาษอยู่ตามพื้นส้วม

จ. หลังคา กันสาด และรางน้ำชายคา ควร

ทุกแลเก็บกวาดให้สะอาดอยู่เสมอ อย่าให้มีใบไม้
 และเครื่องใส่โครกรกรงต่าง ๆ ติดอยู่ เพราะ
 จะทำให้หน้าฝนทรองมาบริโภคสกปรก และทั้งอาจ
 กลายเช่นที่อยู่ของหนูได้

ฉ. เพดานและฝาผนัง ควรรักษาให้สะอาด
 ปราศจากหยักใย ใยแมลงมุม

ช. เครื่องแต่งห้อง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ควร
 กวาดเช็ดให้ปราศจากฝุ่นละออง อย่าตั้งสรรพ
 เครื่องแต่งห้องเหล่านั้นใกล้ชิดกับฝาผนัง คอย
 หมั่นเคลื่อนที่ และ หมั่นฉีดเข้าของ เพื่อหา รังหนู
 ย่อย ๆ

ซ. ควรต้องกวาดและเช็ดถูพื้นห้องและบันได
 ทุกวัน การกวาดผงภายในบ้าน ควรใช้ ขลุ่ยท
 ชนควายนามนกาสดหรือน้ำโรย ตามพื้นที่จะกวาดนั้น

เสียก่อน จะช่วยยั้งกันไม่ให้ฝนระอองพุ่งใน
 ขณะกวาด และเมื่อใดกวาดแล้วควรใช้ผ้าชุบน้ำ
 เช็ดถูเสียอีกครั้งหนึ่ง

ฅ. บรรดาเสื้อผ้า ควรพับ หรือ ซัก ฟอก ให้
 สะอาดอยู่เสมอ เสื้อผ้าที่ใช้แล้วไม่ควรหมักทิ้ง
 ไว้ให้รกร้าง ถ้าได้นำเอาไปซักเสียเร็วเท่าใดได้
 ยิ่งดี

ญ. ควรดูแลเก็บกวาดใต้ถุนบ้านให้เรียบร้อย
 เสมอ ไม่ควรทิ้งกะโหลก กะลา กะป๋อง หรือ
 ภาชนะใดที่แตกชำรุดไว้ใต้ถุนบ้าน เพราะถ้ามี
 น้ำขังอยู่ ก็จะเป็นที่เหมาะสำหรับยุงลงไปไข่

ในที่สุด ขอท่านผู้มีวิจารณ์ญาณซึ่งได้อ่าน
 เอกสารสาธารณสุขฉบับนี้แล้ว และเกิด ความ
 เลื่อมใสในอันที่จะช่วยให้บรรดาเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
 ให้ได้รับ ความ สุข กาย สะบาย ใจ ด้วย วิธี จัก การ

สขากษัตริย์ในบริเวณบ้านใต้ใต้ สขลัทธิษณะ กิ่งกล่าว
 แล้ว ไคเออเพอ ไคษณาเรองนี้ ไคแพร์ทลาย ไคย
 ช่วย แนะนำ ช้างให้ ผอเห็นจริง และปฏิบัติ ตาม
 ท้าย ประโยชน์ อันจะ พัง ไค ก็ จะ ไค คาลยงชนเข็

ทวิคุณ
 ๒

กรมสาธารณสุข

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
นายประสิทธิ์ ลุคิตานนท์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา

9/6/86